

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Úpadek obchodních společností a způsoby jeho řešení

Bankruptcy of Commercial Companies and Forms of its Solution

Student:

Romana Konečná

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Damian Czudek

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student: **Romana Konečná**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Úpadek obchodních společností a způsoby jeho řešení**
Bankruptcy of Commercial Companies and Forms of its Solution

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Insolvenční řízení
 3. Tendence konkursů obchodních společností v letech 1992 – 2011
 4. Způsoby řešení úpadku
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

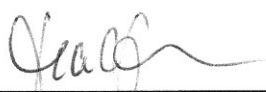
- BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona: účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 196 s. ISBN 978-80-7273-159-6.
KOTOUČOVÁ, Jiřina a jiné. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 1056 s. ISBN 978-80-7179-595-7.
RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Marcela Kernbachová**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.

V Hodoníně dne 27. dubna 2012

.....
Romana Konečná

Mé poděkování patří paní JUDr. Marcele Kernbachové a panu Mgr. Damianu Czudkovi za jejich ochotu a cenné rady, které mi velmi pomohly při psaní této práce.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Základní charakteristika insolvenčního řízení.....	7
2.1	Vznik a vývoj českého insolvenčního práva	7
2.1.1	Konkurzní právo v letech 1918 až 1989.....	8
2.1.2	Právní úprava konkurzu po roce 1989.....	8
2.1.3	Vliv vstupu České republiky do Evropské unie na insolvenční právo.....	10
2.1.4	Aktuální právní úprava	11
2.2	Podstata a zásady insolvenčního řízení	11
2.3	Subjekty insolvenčního řízení	13
2.3.1	Insolvenční soud.....	13
2.3.2	Dlužník	14
2.3.3	Věřitelé a věřitelské orgány.....	14
2.3.4	Insolvenční správce	16
2.4	Náklady v insolvenčním řízení	16
2.5	Přehled některých lhůt v insolvenčním řízení	18
2.6	Ekonomické a účetní aspekty úpadku obchodních společností.....	18
2.6.1	Finanční analýza jako možný nástroj pro odhalení finančních obtíží podniku..	19
2.6.2	Účetnictví jako neúplný zdroj informací o stavu podniku	20
2.7	Závěr kapitoly.....	22
3	Průběh insolvenčního řízení	23
3.1	Návrh na zahájení insolvenčního řízení.....	23
3.1.1	Návrh podaný dlužníkem	24
3.1.2	Návrh podaný věřitelem	24
3.2	Zahájení insolvenčního řízení.....	25
3.3	Moratorium	26
3.4	Rozhodnutí o úpadku a o způsobu řešení úpadku	27
3.5	Přihlašování pohledávek.....	28
3.6	Majetková podstata.....	30
3.7	Závěr kapitoly.....	31
4	Způsoby řešení úpadku obchodních společností	32
4.1	Konkurz	32
4.1.1	Zahájení konkurzního řízení a jeho účinky	32
4.1.2	Provoz společnosti po prohlášení konkurzu.....	34
4.1.3	Zpeněžení majetkové podstaty	34
4.1.4	Uspokojení pohledávek	37

4.1.5	Ukončení řízení	38
4.1.6	Nepatrný konkurz	39
4.2	Reorganizace	39
4.2.1	Povolení reorganizace	40
4.2.2	Zahájení a průběh reorganizace.....	41
4.2.3	Ukončení řízení	43
4.3	Závěr kapitoly	43
5	Tendence insolvenčních obchodních společností v letech 2008 až 2011	44
5.1	Celkové počty podaných insolvenčních návrhů	44
5.2	Počty vyřízených insolvenčních návrhů	45
5.3	Vývoj počtu insolvenčních řízení dle způsobů řešení úpadku	46
5.4	Délka insolvenčních řízení podle způsobu řešení úpadku	47
5.4.1	Krajské srovnání délky insolvenčních řízení.....	48
5.5	Efektivita práce insolvenčních soudů v roce 2011	50
5.6	Moratoria v insolvenčním řízení.....	51
5.7	Závěr kapitoly	52
6	Závěr.....	53
	Seznam použité literatury	56
	Seznam zkratk	58
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	59
	Seznam příloh.....	60

1 Úvod

Insolvenční právo, odvětví českého právního řádu, je pro fungování ekonomického systému zcela nezbytné. Umožňuje totiž vypořádání závazků společnosti, která se nachází v úpadku anebo je úpadkem ohrožena. Úpadek je možné definovat jako situaci, kdy se podnik dostává do potíží s úhradou svých závazků.

Insolvenční právo se uplatňuje prostřednictvím soudního, resp. insolvenčního řízení. Před insolvenčním soudem se rozhoduje nejprve o existenci úpadku a následně o způsobu, jakým bude úpadek řešen. Insolvenční zákon nabízí tři, resp. čtyři formy. Konkurz, první forma řešení úpadku, končí zrušením – ukončením podnikatelské činnosti podniku. Reorganizace je další možností, umožňující vyvést podnik z krize při zachování jeho provozu. Oddlužením je řešen úpadek fyzických osob – nepodnikatelů a samostatně je upraven úpadek finančních institucí.

Cílem této práce je dosáhnout postupnou analýzou vývoje a průběhu insolvenčního řízení syntézy, kterou představuje insolvenční právo, jakožto samostatná a ucelená část českého právního řádu, a odvodit vývojové tendence počtu insolvenčních řízení od roku 2008.

V této bakalářské práci bude pozornost věnována nejprve charakteristice insolvenčního řízení. Nejprve budou vymezeny nejdůležitější momenty české historie, které vedly k definování prvních spisů věnovaných problematice dříve konkurzního řízení. Přes nejdůležitější úpravy těchto spisů, právní vymezení za první republiky a v poválečném období, bude větší pozornost věnována analýze konkurzního a vyrovnacího řízení, které u nás probíhalo od roku 1991. Historický exkurz bude zakončen vymezením nejdůležitějších pojmů a odlišností v nejnovějším insolvenčním zákoně, z něhož vychází i následující kapitoly této práce. Dále bude vymezena podstata insolvenčního řízení – existence úpadku a nejdůležitější zásady tohoto řízení. Pozornost bude věnována také procesním subjektům, tedy osobám, které se insolvenčního řízení účastní, včetně možnosti věřitelů vytvářet věřitelské orgány. V poslední části budou stanoveny nejdůležitější lhůty tohoto řízení, náklady, které se k němu váží a ekonomické a účetní aspekty insolvenčního řízení.

Ve třetí kapitole bude podrobně analyzován průběh společné části insolvenčního řízení. Nejprve bude definována podstata a náležitosti insolvenčního návrhu, dále souvislosti, za kterých dojde k zahájení samotného řízení a účinky, které toto zahájení přináší. Zmíněn bude také institut moratoria, který dává dlužníkovi šanci se z tíživé finanční situace dostat vlastními silami. Další kapitola bude věnována okamžiku, který nastává, je-li dostatečně

prokázán dlužníkův úpadek, a to rozhodnutí o úpadku a s ním mnohdy spojené rozhodnutí o způsobu jeho řešení. Tímto okamžikem mohou začít věřitelé přihlašovat své pohledávky a dochází ke zjišťování majetku, který by mohl být zpeněžen. Proto jsou jak procesu přihlašování pohledávek, tak procesu zjišťování a sepisování dlužníkovy majetku věnovány poslední dvě kapitoly.

Čtvrtá kapitola bude věnována dvěma způsobům, kterými je řešen úpadek obchodních společností, a to konkurzu a reorganizaci.

V poslední kapitole budou analyzovány vývojové tendence počtu insolvenčních řízení, a to výhradně dle nové právní úpravy, kterou přináší insolvenční zákon. Analyzován bude počet jednotlivých způsobů řešení úpadku s cílem zjistit, proč některé formy jsou využívány velmi často a některé téměř vůbec. Analyzována bude také délka insolvenčního řízení, a to v číslech za celou Českou republiku i z hlediska jednotlivých krajů. Pozornost bude věnována také insolvenčním soudům a efektivnosti, s jakou ve sledovaném období pracovaly.

2 Základní charakteristika insolvenčního řízení

Cílem této kapitoly je charakterizovat insolvenční právo jako samostatné odvětví českého právního řádu. Nejprve jsou vymezeny základní historické souvislosti, které ovlivnily vývoj insolvenčního práva v českých zemích. Následně je definována podstata a zásady insolvenčního řízení. Analyzovány jsou také jednotlivé subjekty, které se účastní insolvenčního řízení, pozornost je věnována zejména věřitelům a věřitelským orgánům, které mohou, při splnění zákonných podmínek, vytvářet.

Pozornost je věnována také nákladům, které se k insolvenčnímu řízení váží, zhodnocení některých lhůt a také ekonomickým a účetním aspektům insolvenčního řízení – zejména těm skutečnostem a jevům, které mohou pomoci odhalit nástup podnikové krize či úpadku.

2.1 Vznik a vývoj českého insolvenčního práva

Kořeny českého insolvenčního práva sahají až do konce 16. století. Období prvních Habsburků na českém trůně se vyznačovalo prudkým nárůstem cen a všeobecnou drahotou, což postihovalo zejména šlechtické stavy, které se stále více zadlužovaly, a proto začaly volat po pevné právní úpravě, která by umožňovala vypořádání jejich tíživé finanční situace.¹

Dalším impulzem pro definování základů insolvenčního práva bylo neustálé znehodnocování české měny počátkem 17. století. Politická situace v Evropě vyvrcholila vyhlášením třicetileté války v roce 1618. Jejím vlivem se do problémů dostávala nejen šlechtická panství, ale také státní pokladny, což vyvolávalo stále větší tlak na rozvoj tohoto právního odvětví. Proto byl v roce 1644 vydán spis Krida-Ordnung, který je považován za první český konkurzní řád. Tento řád zůstal v platnosti více než sto let – až v roce 1781 vydal císař Josef II. nový obecný konkurzní řád. Velkou nevýhodou tohoto řádu ale byla skutečnost, že řízení bylo vedeno tak dlouho, dokud nebyly plně uspokojeny všechny pohledávky².

Nedostatky josefínského řádu byly nahrazeny několika dalšími předpisy, z nichž nejvýznamnější byl konkurzní řád z roku 1869, který odebíral majetek z rukou dlužníka ve

¹ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva.

² Tamtéž.

prospěch správce. Předmětem úpravy byla také zásada rovného postavení všech věřitelů. Tento řád zůstal v platnosti do roku 1915, kdy byl nahrazen novým císařským nařízením.³

2.1.1 Konkurzní právo v letech 1918 až 1989

Již při vzniku Československé republiky v roce 1918 bylo nutné vydat novou právní normu, která by stanovila jednotný postup v konkurzním řízení, neboť české země i Slovensko měli svou vlastní právní úpravu. Tato dualita byla odstraněna zákonem č. 11/1918 Sb., který zůstal v platnosti až do roku 1931, kdy byl nahrazen zákonem č. 64/1931 Sb. Tento zákon vycházel ve velké míře z konkurzního řádu z roku 1915, z něhož převzal ta ustanovení, která se v praxi nejvíce osvědčila. Zúžena byla zejména práva věřitelů a naopak došlo k rozšíření pravomocí soudu a konkurzního komisaře.⁴

Po událostech v roce 1948, kdy došlo k faktickému zániku soukromého sektoru, a veškeré výrobní prostředky přešly do výhradního vlastnictví státu, se konkurzní právo stalo víceméně nepotřebným. Veškeré podniky byly řízeny centrálně státem, byla omezena jejich rozhodovací pravomoc a v případě jejich úpadku došlo pouze k „přeskupení“, nikoli k jejich zániku. *„1. ledna 1951 byl proto konkurzní zákon zrušen a nahrazen několika málo paragrafy v novém občanském soudním řádu č. 142/1950 Sb., v němž byl definován institut exekuční likvidace, při níž došlo k prodeji veškerého majetku dlužníka.“*⁵ Novelizace tohoto předpisu v roce 1964 konkurzní úpravu už vůbec nepřevzala.

2.1.2 Právní úprava konkurzu po roce 1989

Po roce 1989, kdy se socialistické státní zřízení změnilo v demokratické, bylo potřeba celý právní řád upravit v duchu demokracie. Konkurzní právo, které čtyřicet let nemělo své opodstatnění, bylo nutno definovat jako jedno z prvních. Proto 1. října 1991 nabyl účinnosti zákon č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání, který byl inspirován prvorepublikovým zákonem č. 64/1931 Sb., prakticky však navazoval na občanský soudní řád z roku 1950.⁶

„Praktické a širší uplatňování zákona o konkurzu a vyrovnání počíná až rokem 1995, neboť v období let 1992 až 1994 byla zákonem možnost podání návrhu na prohlášení

³ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva.

⁴ ZOULÍK, F., Vývoj insolvenčních řízení.

⁵ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva, s. 37.

⁶ ZOULÍK, F., Vývoj insolvenčních řízení.

konkurzu na některé subjekty se státní účastí, resp. prohlášení konkurzu na jejich majetek, omezena, a to z důvodu jejich druhotné platební neschopnosti, tedy existence hrozby hromadného podávání návrhů věřiteli na prohlášení konkurzu z důvodu jejich insolvence.“⁷

V § 1 zákona o konkurzu a vyrovnaní (dále jen ZKV) je stanoveno, že jeho účelem je uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku. Pro definování dlužníka v úpadku je však nutné splnit dvě základní podmínky⁸:

- dlužník má více věřitelů a
- není schopen plnit po delší dobu své závazky, což může být signalizováno pozastavením většiny plateb.

Již tato definice byla nešťastná, protože ustanovení „po delší dobu“ nic neříkalo o tom, jak dlouho má platební neschopnost trvat, než může být podán insolvenční návrh.⁹

ZKV nabízel dvě možnosti řešení úpadku dlužníka, a to buď formou konkurzu, nebo vyrovnaní. Cílem konkurzu bylo zejména dosažení poměrného uspokojení věřitelů z majetku tvořícího konkurzní podstatu (§ 2 odst. 3 ZKV).

Vyrovnaní představovalo *„jednu z možností řešení úpadku dlužníka, jehož předpokladem je, že dlužník je schopen rychle a s vyšší mírou uspokojení věřitelů vyřešit své majetkové poměry. Návrhem na vyrovnaní musí dlužník nabídnout věřitelům, jejichž pohledávka nemá přednostní právo, zaplacení alespoň 30% jejich pohledávek s příslušenstvím do dvou let od podání návrhu.“¹⁰* Nebylo-li však soudem vyrovnaní povoleno, byl dlužník povinen v zákonem stanovené lhůtě podat návrh na prohlášení konkurzu.

Zákon o konkurzu a vyrovnaní byl vydán ve velmi krátké době, proto se již v prvních letech jeho praktické aplikace začaly projevovat vážné nedostatky.

Hlavním nedostatkem ZKV v původním znění byla absence úpravy tzv. „falešného úpadku“, kdy společnost pouze předstírala úpadek a svůj skutečný majetek ukryla v zahraničí, což se v praxi, zejména v době ukončování kupónové privatizace, stávalo velmi často. Dále chyběla definice ochranné lhůty, během níž měl dlužník možnost se z tíživé situace dostat

⁷ BAŘINOVÁ, D., Konkurzní řízení v praxi z pohledu věřitele i úpadce, s. 14.

⁸ § 1 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnaní, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ RICHTER, T., Insolvenční právo.

¹⁰ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva, s. 62.

vlastními silami a tím zabránit zahájení konkurzního řízení, a věřitelům nebylo umožněno vytvářet věřitelské orgány.¹¹

Největší zásah do konkurzního práva však představovala novela z 1. května 2000, která reagovala na vývoj úpadkového práva v Evropské unii. Jejím hlavním cílem bylo posílení postavení věřitelů, správce konkurzní podstaty a urychlení řízení. Zaváděla také institut předběžného správce. Důvodem pro zavedení tohoto institutu byla potřeba zajistit dlužníkův majetek a zabránit mu tak v „tunelování“ jeho společnosti před zahájením konkurzního řízení.

Přestože byl ZKV do roku 2006 ještě mnohokrát novelizován, neustále zaostával za aktuální hospodářskou situací a obsahoval řadu sporných míst, které bylo potřeba eliminovat.

2.1.3 Vliv vstupu České republiky do Evropské unie na insolvenční právo

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie 1. května 2004 bylo nutné upravit řadu vnitrostátních právních předpisů tak, aby bylo zajištěno dodržování zásady tzv. euro konformního výkladu českého práva, která stanovuje povinnost aplikovat do předpisů jednotlivých členských zemí evropské legislativní akty a tím zajistit kompatibilitu těchto právních systémů. Tato zásada se dotkla rovněž požadavků na konkurzní řízení. Pokud by totiž nebyl systém evropského a mezinárodního insolvenčního práva v úzkém propojení, docházelo by k velkým únikům v oblasti majetku dlužníků, vůči nimž bylo zahájeno insolvenční řízení. Tito dlužníci by se totiž v nemalé míře snažili ukrývat svůj majetek v zemích, které ke společné úpravě nepřistoupily, a tím by se tento majetek stal fakticky nevymahatelný.

V oblasti insolvenčního práva je směrodatné Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení ze dne 29. května 2000, jehož hlavním cílem je překonání výše uvedeného problému někdy nazývaného jako tzv. „*forum shopping*“^{12;13}. Jako každé nařízení vydané orgány Evropské unie, je i toto Nařízení obecně závazné ve všech svých prvcích a lze jej aplikovat ve všech členských státech přímo.

¹¹ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva.

¹² Tímto termínem je označována skutečnost, že pokud je k rozhodování v soudním sporu oprávněno více soudů v různých zemích, může si některá ze stran sporu vybrat ten soud, který pravděpodobně rozhodne, dle místní legislativy, nejlépe. Těmto praktikám se Evropská unie snaží předcházet prostřednictvím sjednocování mezinárodního práva soukromého v rámci unie.

¹³ HOSTINSKÝ, J., Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu, s. 45.

2.1.4 Aktuální právní úprava

Neustálé novelizování zákona o konkurzu a vyrovnání vedlo k jeho značné nepřehlednosti, proto se začalo uvažovat o vydání zcela nového předpisu. Věcný záměr nového zákona byl schválen již v roce 2001 a byla ustanovena komise Ministerstva spravedlnosti ČR pro rekodifikaci úpadkového práva.¹⁴ Výsledkem její činnosti bylo vydání dvou nových zákonů, a to již zmiňovaného zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, které jsou po několika novelizacích účinné dosud.

K hlavním změnám, které nový insolvenční zákon přináší, patří:¹⁵

- jednotné insolvenční řízení namísto dvou samostatných,
- tři možné způsoby řešení úpadku namísto původních dvou,
- řešení hrozícího úpadku¹⁶, o který se jedná tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků,
- zrychlení a vyšší efektivnost řízení pomocí ochranných lhůt a zavádí institut moratoria (viz kap. 3.3),
- posílení postavení věřitelů, zejména udělením práva na výběr způsobu řešení úpadku,
- zavedení insolvenčního rejstříku jako informačního systému veřejné správy,
- stručná právní úprava postavení správců konkurzní podstaty je nahrazena samostatným zákonem č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích a je zaveden seznam insolvenčních správců vedený Ministerstvem spravedlnosti ČR.

2.2 Podstata a zásady insolvenčního řízení

Jak již bylo zmíněno v úvodu, insolvenční právo se zabývá řešením úpadku ekonomických subjektů, tedy fyzických i právnických osob, a to prostřednictvím insolvenčního řízení, jehož podstatou je vypořádání závazků dlužníka.

¹⁴ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva.

¹⁵ RICHTER, T., Insolvenční právo.

¹⁶ § 3 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenční zákon¹⁷ definuje úpadek dvěma způsoby. Prvním způsobem je úpadek jako platební neschopnost, tedy insolvence, a druhým je předlužení.

Insolvence je stav, kdy se dlužnická společnost nachází v prodlení s úhradou svých splatných závazků, protože aktuálně nemá dostatek finančních prostředků. Je však nutné splnění několika podmínek:¹⁸

- uplynul termín splatnosti závazku,
- jedná se o neschopnost plnit, nikoli o pouhou neochotu,
- platební neschopnost je dlouhodobějšího charakteru.

Předlužení znamená, že veškerý majetek společnosti nepostačuje k úhradě jejích závazků, které má vůči více věřitelům.

K samotnému vypořádání závazků dlužnické společnosti však dochází až ve fázi, kdy je insolvenčním soudem rozhodnuto o způsobu, jakým bude úpadek dlužníka řešen. Insolvenční zákon nabízí tři možnosti. Konkurz je první možností, někdy nazývanou také jako likvidační způsob, neboť končí zpeněžením veškerého dlužníkovy majetku a výmazem společnosti z obchodního rejstříku. Jako sanační opatření jsou označovány zbylé dva způsoby řešení, a to reorganizace a oddlužení. Reorganizací je řešen úpadek výhradně právnických osob, kdežto oddlužení slouží k vypořádání závazků fyzických osob – nepodnikatelů.

Pro vedení efektivního insolvenčního řízení je velmi podstatné dodržování následujících **zásad**¹⁹:

- insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárního a co nejvyššího uspokojení věřitelů,
- věřitelé, kteří mají podle tohoto zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení, mají v insolvenčním řízení rovné možnosti,
- nestanoví-li zákon jinak, nelze práva věřitele nabytá v dobré víře před zahájením insolvenčního řízení omezit rozhodnutím insolvenčního soudu ani postupem insolvenčního správce,

¹⁷ Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ SCHELLEOVÁ, I., Úvod do insolvenčního práva

¹⁹ § 5 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

- věřitelé jsou povinni zdržet se jednání, směřujícího k uspokojení jejich pohledávek mimo insolvenční řízení, ledaže to dovoluje zákon.

Současně však tento zákon nelze použít na všechny podnikatelské subjekty bez ohledu na náplň jejich činnosti. Dle insolvenčního zákona nelze řešit úpadek zejména státu, územně samosprávného celku, České národní banky či Všeobecné zdravotní pojišťovny a dalších subjektů taxativně vymezených v § 6 InsZ.

2.3 Subjekty insolvenčního řízení

Jako v každém řízení, jsou součástí i insolvenčního řízení procesní subjekty, které nesou práva a povinnosti. V hlavě druhé insolvenčního zákona najdeme právní úpravu věnovanou právě těmto subjektům. Dle § 9 InsZ se jedná o:

- insolvenční soud,
- dlužníka,
- věřitele, kteří uplatňují svá práva vůči dlužníkovi,
- insolvenčního správce,
- likvidátora dlužníka a
- státní zastupitelství.

2.3.1 Insolvenční soud

Insolvenční soud je soud pověřený vedením insolvenčního řízení. Věcně příslušný je soud krajský. Místně příslušným je rovněž krajský soud, a to ten, v jehož obvodu se nachází obecný soud dlužníka.²⁰ Příslušnost obecného soudu se určuje podle trvalého bydliště dlužníka, resp. místa anebo sídla podnikání. Například, je-li sídlo obchodní společnosti v Hodoníně, místně příslušný ke všem jednáním je Okresní soud Hodonín. Insolvenčním řízením jsou však pověřeny soudy krajské, proto toto řízení povede Krajský soud v Brně, do jehož obvodu hodonínský soud spadá.

²⁰ § 85 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

V prvním stupni řízení a v incidenčních sporech jedná a rozhoduje jediný soudce, tzv. samosoudce a jednotlivé úkony insolvenčního řízení činí z pověření soudu asistent soudce.²¹

K základním činnostem, které tento soud vykonává, patří vydávání rozhodnutí stanovených zákonem a vykonávání dohlédací činnosti. Touto činností se, dle § 11 InsZ, rozumí vykonávání dohledu nad ostatními procesními subjekty a rozhodování o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení. Dále insolvenční soud svolává a řídí schůze věřitelů, potvrzuje volbu věřitelských orgánů a ustanovuje insolvenčního správce, po němž může následně požadovat vysvětlení jeho jednotlivých kroků.

2.3.2 Dlužník

Dlužník je definován jako účastník řízení a jedná se o osobu, ať už fyzickou či právnickou, která se dostala do potíží s úhradou svých závazků, a podala návrh na zahájení insolvenčního řízení anebo tento návrh podal některý z jeho věřitelů.

2.3.3 Věřitelé a věřitelské orgány

„Insolvenční právo odnímá věřitelům právo individuálního vymáhání pohledávek a nahrazuje jej právem podílet se na rozhodování o způsobu řešení úpadku.“²² Proto z důvodu jednotného postupu věřitelů vůči dlužníkovi umožňuje insolvenční zákon v hlavě druhé, dílu čtvrtém, vytvořit tzv. věřitelské orgány. V § 46 odst. 1 InsZ potom rozlišuje mezi schůzí věřitelů, věřitelským výborem, prozatímním věřitelským výborem a zástupcem věřitelů.

Schůze věřitelů

Schůze věřitelů je nejvyšším věřitelským orgánem. Dle § 47 odst. 1 InsZ tuto schůzi svolává a řídí insolvenční soud. Právo podat návrh na svolání schůze věřitelů má insolvenční správce, věřitelský výbor nebo alespoň dva věřitelé, jejichž pohledávky počítané podle výše činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek.

²¹ § 12 a § 13 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

²² RICHTER, T., Insolvenční právo, s. 143.

Právo zúčastnit²³ se této schůze mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zastupitelství, pokud se tohoto řízení účastní. Má-li dlužník zaměstnance, může se schůze zúčastnit také odborová organizace, která u dlužníka působí.

Schůze věřitelů rozhoduje hlasováním a je usnášeníschopná, dle § 49 InsZ, účastní-li se jí věřitelé s prostou většinou hlasů počítaných podle výše jejich pohledávek. Současně platí zásada, že na 1 Kč pohledávky připadá právě jeden hlas. Věřitelé ale nesmí hlasovat, dle § 53 InsZ, ve vlastní věci, ve věci osoby blízké nebo osoby, s níž tvoří koncern, nejedná-li se o volbu věřitelského výboru. Hlasování může probíhat také písemnou formou, a to výlučně formou podání označeného jako Hlasovací lístek.

Věřitelský výbor

Věřitelský výbor je vyšším orgánem než schůze věřitelů a, dle § 56 InsZ, je schůze věřitelů povinna tento výbor ustanovit, je-li věřitelů více než padesát. Výbor má nejméně tři a nejvýše sedm členů. O počtu členů rozhoduje schůze věřitelů a každý člen výboru má svého náhradníka. Členem věřitelského výboru mohou být jenom přihlášení věřitelé, kteří se svým zvolením souhlasí (§ 59 odst. 1 InsZ).

Volba členů věřitelského výboru probíhá odděleně pro zajištěné a nezajištěné věřitele, přičemž, dle § 57 odst. 1 InsZ, musí být počet členů věřitelského orgánu zvolených zajištěnými věřiteli stejný, jako počet těchto členů zvolených věřiteli nezajištěnými. Volbu potvrzuje insolvenční soud.

Dle § 58 odst. 1 InsZ je hlavní činností věřitelského výboru ochrana společných zájmů věřitelů a v součinnosti s insolvenčním správcem přispívání k naplnění účelu insolvenčního řízení. K dalším pravomocem věřitelského výboru patří:

- dohlížení na činnost insolvenčního správce,
- udělování správci nebo dlužníkovi s dispozičními právy souhlas k uzavírání smluv o úvěrovém financování,
- právo nahlížet do dlužníkova účetnictví či evidence dle zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů.

Věřitelský výbor vykonává svou činnost jako sbor a ze svého středu volí předsedu.

²³ § 47 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Není-li však volba věřitelského výboru povinná, může schůze věřitelů zvolit **zástupce věřitelů** a jeho náhradníka (§ 68 odst. 1 InsZ).

Prozatímní věřitelský výbor

Insolvenční zákon dále v § 61 a § 62 upravuje postavení prozatímního věřitelského výboru, který může být ustanoven soudem do doby, než dojde k volbě věřitelského výboru. Podá-li insolvenční návrh dlužník, musí být tento výbor ustanoven neprodleně.

2.3.4 Insolvenční správce

Insolvenční správce je osoba, která okamžikem ustanovení insolvenčním soudem vykonává řadu úkonů, které byly dříve v kompetenci samotného dlužníka.

Postavení, nároky na kvalifikaci a podmínky pro odměňování upravuje zákon č. 312/2006 Sb. o insolvenčních správcích.

Insolvenčním správcem (dále jen správce) může být buď fyzická osoba, nebo veřejná obchodní společnost s oprávněním vykonávat činnost správce.

Oprávnění vykonávat tuto činnost upravuje hlava druhá zákona o insolvenčních správcích a vymezuje zejména požadavky na jejich vzdělání. Tato osoba musí absolvovat na vysoké škole magisterský studijní program, dále musí být trestně bezúhonná a složit zkoušku insolvenčního správce. Obsahová náplň, průběh a hodnocení této zkoušky je detailněji upravena vyhláškou²⁴ Ministerstva spravedlnosti.

Pokud uchazeč splnil všechny požadavky a úspěšně složil zkoušky, je zapsán do seznamu insolvenčních správců, který je součástí insolvenčního rejstříku.

Kroky, které insolvenční správce vykonává v průběhu insolvenčního řízení jsou vymezeny v příslušných kapitolách této práce.

2.4 Náklady v insolvenčním řízení

Jelikož se insolvenční řízení zahajuje vždy na návrh, tzn. nikoli z vlastní iniciativy soudu, je nutné soudu uhradit náklady, které jsou spojeny s tímto řízením. Výše nákladů je

²⁴ Vyhláška č. 312/2007 Sb. o obsahu a dílčích náležitostech zkoušek insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů.

dána zákonem 549/1991 Sb. o soudních poplatcích a odměna insolvenčního správce je určena vyhláškou č. 313/2007 Sb.

Tab. 2.1: Náklady v insolvenčním řízení

Náklad	Kategorie	Výše poplatku
Záloha na náklady insolvenčního řízení	-	až 50 000 Kč
Za návrh na zahájení řízení v incidenčním sporu ²⁵ , jehož předmětem je peněžité plnění	do částky 20 000 Kč včetně	1 000 Kč
	částka nad 20 000 Kč	5 % z této částky
Za návrh na zahájení řízení v incidenčním sporu, jehož předmětem není peněžité plnění, s výjimkou sporu o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela	ve sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky	5 000 Kč
	za každou nemovitost	5 000 Kč
	za každý podnik nebo každou jeho organizační složku	15 000 Kč
	v ostatních případech	2 000 Kč
Z návrhu o vyloučení nemovitosti z majetkové podstaty	-	5 000 Kč
Z návrhu o vyloučení podniku nebo jeho organizační složky z majetkové podstaty	-	15 000 Kč
Odměna insolvenčního správce	je-li úpadek řešen konkurzem	nejméně 45 000 Kč, dle výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele 1 500 000 Kč až 9 500 000 Kč, 2 % z částky určené zajištěnému věřiteli
	při reorganizaci, dle výše průměrného měsíčního obrátu	83 000 Kč až 415 000 Kč
	při oddlužení	nejméně 45 000 Kč

Zdroj: Insolvenční zákon, zákon o insolvenčních správcích, zákon o soudních poplatcích, vlastní zpracování

Například, je-li dlužníkem podán návrh na zahájení insolvenčního řízení, který během řízení žádá o vyřazení, např. rodinného domu sloužícího současně k podnikání z majetkové podstaty, a úpadek je řešen konkurzem, zaplatí (dle tab. 2.1) za insolvenční řízení nejméně 100 000 Kč (50 000 jako záloha na náklady řízení, 5 000 Kč z návrhu na vyloučení domu z majetkové podstaty a 45 000 Kč jako nejnižší odměna insolvenčnímu správci). Hodnota výtěžku zpeněžení majetkové podstaty určená k rozdělení mezi nezajištěné věřitele se předpokládá ve výši 1 000 000 Kč a procentuální část stanovená částkou určenou pro zajištěného věřitele se neuvažuje.

²⁵ Incidenční spory jsou například spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek a účastníkem tohoto řízení je vždy insolvenční správce. Detailně jsou incidenční spory upraveny § 159 až § 164 InsZ.

2.5 Přehled některých lhůt v insolvenčním řízení

Insolvenční zákon za účelem urychlení řízení, oproti původnímu zákonu o konkurzu a vyrovnání, zavádí řadu prekluzivních lhůt. V následující tabulce jsou uvedeny ty nejdůležitější.

Tab. 2.2: Lhůty v insolvenčním řízení

Druh lhůty	Trvání	Lhůta platí pro
Oznámení o zahájení insolvenčního řízení	do 2 hodiny poté, co obdržel insolvenční návrh	soud
Návrh na vyhlášení moratoria	do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu	dlužníka
Trvání moratoria	Nejdéle 3 měsíce	dlužníka
Úkony směřující k rozhodnutí o úpadku	do 10 dnů od podání návrhu, resp. do 10 dnů po skončení moratoria	soud
Přihlašování pohledávek	30 dní až 2 měsíce	věřitele
Konání první schůze věřitelů	do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku	soud
Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku	do 3 měsíců od rozhodnutí o úpadku, ne však dříve než se konala schůze věřitelů	soud

Zdroj: Insolvenční zákon, vlastní zpracování

Například byl-li insolvenční návrh podán 2. ledna 2012, insolvenční soud povolil moratorium a všechny lhůty v jejich maximálně přípustné délce, trvá insolvenční řízení do vydání rozhodnutí o úpadku do 19. června 2012 a rozhodnutí o způsobu řešení úpadku může být vydáno až 20. listopadu 2012. Záleží však na době, po kterou bude projednávána a dokazována existence úpadku. Téměř jeden rok trvá pouze společná část insolvenčního řízení a na ni navazuje ještě samotné řešení úpadku, které se může protáhnout rovněž na několik let.

2.6 Ekonomické a účetní aspekty úpadku obchodních společností

Úpadek či finanční těžkosti každé obchodní společnosti nejsou signalizovány pouze dosaženou ztrátou vyčíslenou v účetní závěrce, ale již v průběhu účetního období existuje mnoho signálů, které naznačují, že se podnik dostává do platební neschopnosti, která bývá vyjádřena.²⁶

²⁶ BŘEZINOVÁ, H., Ekonomické aspekty insolvenčního zákona.

- objektivním hlediskem vyjádřeným v § 3 odst. 1 InsZ, které stanovuje, že je nutná existence více věřitelů a dospělost peněžitých závazků, jedná se tedy o takové závazky, jejichž lhůta splatnosti uplynula před více než 30 dny,
- subjektivním hlediskem vyjádřeným rovněž v § 3 odst. 1 InsZ, dle kterého dlužník není schopen tyto závazky splnit.

Subjektivní hledisko je v § 3 odst. 2 InsZ blíže specifikováno, a to tak, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže:

- zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků nebo
- je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti nebo
- nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1 InsZ nebo
- není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníkovi výkonem rozhodnutí či exekucí.

2.6.1 Finanční analýza jako možný nástroj pro odhalení finančních obtíží podniku

Platební neschopnost lze kromě zákonných definic odhalit i jinými prostředky, z nichž nejvýznamnější je finanční analýza podniku.

„Finanční analýza je nástrojem, na jehož základě by v každém podniku mělo probíhat zejména řízení financí, investic či cenová a dividendová politika. Zdrojem údajů pro její sestavení jsou interní finanční výkazy (rozvaha, výkaz zisků a ztrát, výkaz cash flow), výroční zprávy a statistická šetření.“²⁷

Existuje několik možností, jak finanční analýzu provést. Pro potřeby zjištění finanční situace podniku se jako nejvýhodnější jeví tzv. poměrová analýza, která spočívá v sestavení poměrových ukazatelů, z nichž nejvýznamnější jsou ukazatele likvidity a zadluženosti. *„Ukazatele likvidity měří schopnost firmy uspokojit své splatné závazky a ukazatele zadluženosti měří rozsah, v jakém podnik používá k financování dluhu“²⁸*

Jedním z ukazatelů zadluženosti, je podíl celkového dluhu (cizích zdrojů) a celkových aktiv. Tento ukazatel se nazývá ukazatel věřitelského rizika, vyčísluje se v procentech a jeho

²⁷ SYNEK, M. Podniková ekonomika, s. 243.

²⁸ Tamtéž, s. 243.

ideální hodnota by se měla pohybovat okolo 50%.²⁹ Je-li hodnota vyšší, v podniku převažují cizí zdroje nad zdroji vlastními, což signalizuje vyšší zadluženost.

Důležitým ukazatelem likvidity je běžná likvidita, která poměruje oběžná aktiva a krátkodobé závazky. Doporučená hodnota tohoto ukazatele by se měla pohybovat v rozmezí od 1,5 do 2,5.³⁰ Je-li nižší, oběžná aktiva pokrývají krátkodobé závazky z méně než 150%, v horším případě jejich výše na úhradu krátkodobých závazků vůbec nepostačuje, a podnik není schopen v krátké době uhradit všechny své splatné závazky.

2.6.2 Účetnictví jako neúplný zdroj informací o stavu podniku

Základním zdrojem informací o velikosti a struktuře majetku podniku je rozvaha. Avšak dle platné právní úpravy účetnictví, s ohledem na České účetní standardy, se některý majetek v rozvaze nevykazuje. Stejně tak je účetnictví založeno na historických cenách, tedy hodnotě majetku v době, kdy se o něm účtuje, a při oceňování nedochází k zohlednění budoucích ekonomických výnosů tohoto majetku.³¹ Z těchto důvodů může stav zobrazovaný účetnictvím podávat neúplný přehled o skutečné situaci podniku. Proto je velmi důležité i tento majetek a závazky evidovat, např. v podrozvahových evidencích, aby důsledkem jejich opomíjení nedošlo ke vzniku platební neschopnosti dosud solventní společnosti.

Mezi majetek a závazky, které se neobjevují v účetnictví, patří:³²

1. neuhrazené závazky,
2. závazky nevykazované v rozvaze,
3. rozdílné ocenění majetku,
4. pohledávky,
5. zásoby,
6. dlouhodobý majetek.

²⁹ SYNEK, M., Podniková ekonomika.

³⁰ Tamtéž.

³¹ BŘEZINOVÁ, H., Ekonomické aspekty insolvenčního zákona.

³² Tamtéž.

Neuhrazené závazky

V obchodním styku může nastat situace, že splatný závazek nebude splněn. Uplyne-li od data jeho splatnosti 36 měsíců nebo dojde-li k jeho promlčení, je povinen daňový subjekt – věřitel, tuto pohledávku zdanit.³³ Neočekávané vyšší daňové výdaje na straně věřitele mohou vést až ke vzniku platební neschopnosti a to vlivem nesolventnosti dlužníka.

Závazky nevykazované v rozvaze

Právní úprava účetnictví nevyžaduje evidenci některých typů závazků, které mohou být i značeného rozsahu. Jedná se zejména o závazky z titulu leasingu, jejichž evidence je pouze na vůli účetní jednotky, neboť se zachycuje výhradně v podrozvahové evidenci. Proto výše závazků vykazovaných v rozvaze může mít podstatně nižší hodnotu, než jaká je jejich skutečná výše.

Rozdílné ocenění majetku

Jak již bylo zmíněno výše, účetnictví vychází z historických cen, kdežto pro potřeby zjištění skutečných hodnot aktiv a pasiv je nutné jejich ocenění současnou hodnotou.³⁴ Pro co největší eliminaci rozdílů v ocenění majetku je důležité, aby v účetnictví byly vytvořeny opravné položky a rezervy na všechna předvídatelná rizika.

Pohledávky

Pokud dlužníci neplatí řádně a včas své závazky nebo pokud je zdržují delší dobu než je obvyklé, narůstají věřitelské účetní jednotce pohledávky, v nichž má vázány peněžní prostředky potřebné k úhradě jejich závazků. Proto je nutné sledovat splatnost pohledávek a v případě jejich nedobytnosti vytvářet opravné položky nebo takové pohledávky zcela odepisovat.

Zásoby

Další oblastí, v níž mohou být zbytečně vázány peněžní prostředky potřebné k úhradě závazků, jsou zásoby. Pokud podnik dostatečně neřídí a nekoordinuje výši zásob, mohou mu

³³ § 23 odst. 3 písm. a) bod 12 zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ BŘEZINOVÁ, H., Ekonomické aspekty insolvenčního zákona.

na skladě vznikat neprodané zásoby. Pokud však tato situace nastane, je nutné přistoupit opět k tvorbě opravných položek či odpisu zásob.

Dlouhodobý majetek

Obdobná situace nastává také u dlouhodobého majetku, existuje-li ve společnosti nepotřebný dlouhodobý majetek, měl by být co nejefektivněji využit, např. prodán, pronajat či vložen do jiné společnosti, aby zbytečně nevázal potřebné peněžní prostředky.

2.7 Závěr kapitoly

Analýzou historického vývoje, včetně vymezení všech nejdůležitějších momentů, které výrazně ovlivnily formování českého insolvenčního práva, definováním podstaty insolvenčního řízení a zásad, kterými se řídí, následným analyzováním postavení a pravomocí, kterými oplývají jednotlivé subjekty účastníci se insolvenčního řízení a analýzou ekonomických aspektů insolvenčního řízení byly vytvořeny teoretické předpoklady pro analýzu samotného průběhu insolvenčního řízení.

3 Průběh insolvenčního řízení

Insolvenční řízení lze rozčlenit na dvě základní fáze. První fáze je společná pro všechny dlužníky. Začíná podáním návrhu na zahájení řízení a jeho smyslem je prokázat, zda se dlužník skutečně nachází v úpadku. Společná fáze končí buď rozhodnutím o úpadku a přechází do další fáze, anebo zamítnutím insolvenčního návrhu, a to ze zákonných důvodů. Nejčastějším důvodem zamítnutí návrhu je nedostatek majetku dlužníka.

Na vydání rozhodnutí o úpadku navazuje rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Okamžikem vydání rozhodnutí o způsobu řešení úpadku přechází insolvenční řízení do druhé fáze. V této fázi dochází k aplikaci zvoleného anebo stanového způsobu řešení úpadku a stěžejním bodem je zpeněžení majetku zahrnutého do majetkové podstaty a rozdělení výtěžku zpeněžení přihlášeným věřitelům. Dle způsobu řešení úpadku dojde následně buď k zániku společnosti anebo k pokračování v její podnikatelské činnosti.

Cílem této kapitoly je analyzování právě první části insolvenčního řízení.

3.1 Návrh na zahájení insolvenčního řízení

Samotnému zahájení insolvenčního řízení musí předcházet podání návrhu na jeho zahájení, který je oprávněn podat dlužník anebo některý z jeho věřitelů, a to při splnění zákonných podmínek. Detailně jsou formální náležitosti insolvenčního návrhu upraveny v dílu druhém hlavě třetí InsZ.

Náležitosti insolvenčního návrhu se dělí na obecné a zvláštní. K obecným náležitostem patří zejména popis, čeho se návrh týká, kterému soudu je určen, kdo je činí a musí být podepsán a datován.³⁵

Zvláštní náležitosti jsou upraveny § 103 InsZ. Insolvenční návrh musí obsahovat tedy kromě výše uvedených obecných náležitostí, zejména identifikaci insolvenčního navrhovatele a dlužníka, vůči němuž je zahájení řízení navrhováno. Dále musí být v insolvenčním návrhu uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek anebo hrozící úpadek.

V souvislosti s podáním insolvenčního návrhu může být soudem uloženo insolvenčnímu navrhovateli uhradit zálohu na náklady řízení, a to až do výše 50 000 Kč, nebude-li uhrazena, může dojít až k zastavení řízení.

³⁵ § 42 zákona č. 99/1936 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

3.1.1 Návrh podaný dlužníkem

Dlužník má, dle § 98 InsZ, povinnost podat návrh na zahájení insolvenčního řízení v okamžiku, kdy se dozvěděl nebo dozvědět měl o svém úpadku. Dále je povinen insolvenční návrh podat i v případě, že lze důvodně předpokládat, že nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků – tedy z důvodu hrozícího úpadku. Návrh dlužník podává vlastním jménem, případně jej podávají pověřeni zástupci či statutární orgán insolventní společnosti.

Kromě obecných náležitostí, které musí insolvenční návrh obsahovat, je dlužník povinen ke svému návrhu připojit:

- seznam majetku, včetně pohledávek s označením svých dlužníků,
- seznam závazků s uvedením věřitelů,
- seznam zaměstnanců a
- listiny dokládající existenci úpadku nebo hrozícího úpadku.

3.1.2 Návrh podaný věřitelem

Pokud se věřitel rozhodne podat návrh na zahájení insolvenčního řízení na svého neplněního dlužníka, musí uvést:³⁶

- rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka,
- skutečnosti, z nichž vyplývá oprávnění insolvenční návrh podat.

Rozhodující skutečnosti osvědčující dlužníkovův úpadek věřitel doloží na základě tzv. „testu likvidity“³⁷, který je definován v § 3 odst. 1 InsZ. A právě v tomto testu je největší překážka pro podání insolvenčního návrhu ze strany věřitelů, neboť věřitel musí prokázat, že dlužník se nachází v úpadku a má více věřitelů. Hledání dalších věřitelů, kteří mají vůči témuž dlužníkovi pohledávku po termínu splatnosti, je v praxi velmi obtížné.

Insolvenční návrhovaatel je povinen označit důkazy, které dokládají jeho tvrzení, a z návrhu musí být patrné, čeho se domáhá. Dále je věřitel povinen, dle § 105 InsZ, doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a k návrhu připojit její přihlášku.

³⁶ § 103 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ RICHTER, T., Insolvenční právo, s. 197.

Pokud však věřitel dostatečně nezduvodní dlužníkuv úpadek a řízení o insolvenčním návrhu bude zastaveno nebo insolvenční návrh odmítnut vinou navrhovatele, má dlužník právo na náhradu škody nebo jiné újmy, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení.³⁸ Výjimku z tohoto pravidla určuje § 147 odst. 2 InsZ. Pokud byl totiž insolvenční návrh zamítnut proto, že dlužník po podání návrhu splnil ty závazky, kterými byl jeho úpadek doložen nebo proto, že se s věřiteli dohodl na jiném způsobu plnění, povinnost náhrady škody zaniká.

Přísnější trest však postihne toho věřitele, který podáním návrhu na zahájení řízení sleduje nepoctivý záměr. Tím se dopouští totiž trestného činu poškozování věřitele. Podle výše způsobené škody by mohl být takový navrhovatel potrestán odnětím svobody na jeden až osm let anebo peněžitým trestem.³⁹

3.2 Zahájení insolvenčního řízení

Obsahuje-li insolvenční návrh všechny zákonem stanovené náležitosti, dochází k zahájení insolvenčního řízení. Informaci o zahájení řízení uveřejní insolvenční soud (dále jen soud) vyhláškou nejpozději do dvou hodin poté, co návrh obdržel. Dále je soud, dle § 102 InsZ, povinen o zahájení řízení neprodleně informovat zejména místně příslušný finanční a celní úřad, úřad práce a okresní správu sociálního zabezpečení.

Okamžikem zveřejnění vyhlášky o zahájení řízení nastávají, dle § 109 InsZ, zejména tyto účinky:

- pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, ale přihláškou,
- výkon rozhodnutí či exekuci majetku, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídít, nikoli však provést.

K dalším účinkům, které s sebou zahájení insolvenčního řízení přináší, patří zejména možnost přihlašovat pohledávky vůči dlužníkovi a to dokonce ještě před vydáním výzvy k přihlašování pohledávek, která je vydána až v rozhodnutí o úpadku (viz kap. 3.3). Dále je dlužník k témuž okamžiku povinen se zdržet takového nakládání s majetkovou podstatou (viz

³⁸ § 147 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 256 odst. 2 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

kap. 2.4.5), které by vedlo k podstatným změnám v její skladbě, využití, určení či nezanedbatelnému zmenšení.⁴⁰

Tyto a jiné zákonné účinky trvají až do konce insolvenčního řízení, pokud soud nestanoví jinak.

Kromě zákonných účinků, které zahájení insolvenčního řízení vyvolává, je nutné zohledňovat také ty ekonomické. Okamžik zahájení řízení může být pro řadu zákazníků, potenciálních věřitelů a manažerů jasným signálem, že daná společnost je nespolehlivá a že je možný její budoucí zánik. Proto může dojít k odlivu zákazníků, tím poklesu tržeb a zhoršení už tak tíživé finanční situace.

3.3 Moratorium

Díl čtvrtý hlavy třetí InsZ je věnován definici moratoria. Moratorium představuje v českém insolvenčním právu zcela nový institut a jeho podstatou je poskytnutí dlužníkovi prostor pro vypořádání jeho tíživé finanční situace vlastními silami, tedy mimo soudní řízení.

Avšak podmínky, které je nutné splnit, aby bylo moratorium vyhlášeno, jsou poměrně přísné. Návrh na vyhlášení moratoria musí být, dle § 115 InsZ, podán ve lhůtě do sedmi dnů od podání insolvenčního návrhu dlužníkem anebo do 15 dnů, pokud návrh podal věřitel.

K návrhu na vyhlášení moratoria musí dlužník přiložit, kromě všech seznamů přikládaných k insolvenčnímu návrhu, také poslední účetní závěrku a písemné prohlášení většiny věřitelů, že s vyhlášením souhlasí. Většina věřitelů je počítána dle výše jejich pohledávek (§ 116 InsZ).

O návrhu na moratorium následně rozhodne insolvenční soud, a to do konce pracovního dne následujícího po dni, kdy obdržel tento návrh.

Moratorium trvá nejdéle tři měsíce a během této doby mohou věřitelé i nadále přihlašovat své pohledávky a nelze vydat rozhodnutí o úpadku.

K ukončení této „ochranné lhůty“ dochází nejčastěji uplynutím doby, na kterou bylo vyhlášeno, na návrh většiny věřitelů anebo i bez návrhu, pokud dlužník v návrhu na povolení moratoria uvedl nepravdivé údaje (§ 124 InsZ).

⁴⁰ § 111 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

3.4 Rozhodnutí o úpadku a o způsobu řešení úpadku

Insolvenční soud je povinen, dle § 134 InsZ, učinit do 10 dnů od pravomocného zahájení řízení úkony směřující k rozhodnutí ve věci, tedy k rozhodnutí zda insolvenční řízení bude pokračovat či nikoli. Přitom zkoumá, zda se dlužník skutečně nachází v úpadku nebo mu úpadek hrozí a zda doložil všechny potřebné dokumenty, které jeho úpadek prokazují. V případě, že bylo povoleno moratorium, je soud povinen o úpadku rozhodnout do 10 dnů po skončení moratoria.

Insolvenční soud může, dle § 142 InsZ, buď rozhodnout o úpadku anebo návrh odmítnout pro vady, zastavit řízení pro zpětvzetí návrhu, zamítnout insolvenční návrh anebo zamítnout návrh pro nedostatek majetku dlužníka.

V případě, že veškeré požadavky jsou splněny, přikročí soud k rozhodnutí o úpadku. Rozhodnutí o úpadku obsahuje, dle § 136 InsZ, zejména výrok o ustanovení insolvenčního správce, výzvu věřitelům, aby přihlašovali své pohledávky ve stanovené lhůtě, a termín konání schůze věřitelů, na které by se měli usnést o preferované formě řešení dlužníkovy úpadku. K dalším náležitostem rozhodnutí o úpadku patří zejména výzva osobám, které mají vůči dlužníkovi závazek, aby jej plnili výhradně insolvenčnímu správci.

Současně s rozhodnutím o úpadku může soud rozhodnout také o způsobu řešení úpadku. Insolvenční soud nabízí tři, resp. čtyři možné způsoby řešení úpadku, které lze rozdělit na:

- likvidační – konkurz,
- sanační – reorganizace a oddlužení.

Takto soud postupuje zejména v případě, pokud se jedná o řešení úpadku konkurzem u osoby, u níž je zákonem vyloučena reorganizace nebo oddlužení. Rozhodnutí o způsobu řešení úpadku vydá soud také v případě, že spolu s návrhem byl insolvenčnímu soudu doručen reorganizační plán schválený alespoň polovinou zajištěných věřitelů (§ 149 InsZ).

Jestliže na schůzi věřitelů svolané za účelem rozhodnutí o způsobu řešení úpadku hlasovala pro návrh způsobu řešení nadpoloviční většina zajištěných věřitelů anebo 90% všech přítomných věřitelů, je přijato usnesení. V případě přijetí takového usnesení, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku dle tohoto usnesení.

K vhodnosti volby způsobu řešení úpadku se vyjadřuje rovněž insolvenční správce a to na schůzi věřitelů.

Samotné rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovu úpadku musí učinit soud nejpozději do tří měsíců od vydání rozhodnutí o úpadku avšak ne dříve, než se konala schůze věřitelů svolaná za tímto účelem.

Je-li však v průběhu dokazování existence dlužníkovu úpadku prokázáno, že si jej dlužník přivodil sám a to i z hrubé nedbalosti tím, že činil například vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům anebo tím, že nespravedlivě svěřil svůj majetek odpovídajícím způsobem, dopouští se trestného činu způsobení úpadku.⁴¹ Dle tohoto ustanovení může být vzhledem ke způsobené škodě potrestán odnětím svobody na jeden až pět let anebo zákazem činnosti.

3.5 Přihlašování pohledávek

Insolvenčním zákonem jsou stanoveny dva okamžiky, od kdy mohou věřitelé přihlašovat své pohledávky vůči dlužníkovi. Oba tyto okamžiky jsou zmíněny výše, avšak pro úplnost – první moment nastává okamžikem zahájení insolvenčního řízení a druhý okamžikem rozhodnutí o úpadku.

Přihlašovat své pohledávky mohou věřitelé u soudu ve stanovené lhůtě, která činí nejméně 30 dní a nejvíce 2 měsíce, a na předepsaném formuláři. Přihlásit je možné jak pohledávky znějící na peněžité plnění, tak i na plnění nepeněžité, ale jejich hodnota musí být v penězích vyjádřena. Rovněž pohledávky v cizích měnách musí být na tu českou přepočítány.

Do insolvenčního řízení je možné přihlásit všechny typy pohledávek vůči dlužníkovi – tedy zajištěné, za majetkovou podstatou a jím na roveň postavené a pohledávky podřízené.

O zajištěné pohledávky se jedná v případě, že na nich vázne některý ze zajišťovacích institutů definovaných obchodním zákoníkem, například zástavní či zadržovací právo.

Pohledávky za majetkovou podstatou jsou takové, které vznikly až po zahájení insolvenčního řízení anebo po rozhodnutí o úpadku. Jedná se zejména o odměnu a náhradu hotových výdajů likvidátora, předběžného správce či členů věřitelského výboru. Jejich taxativní výčet je uveden v § 168 a § 169 InsZ. Tyto pohledávky se uspokojují v plné výši a kdykoli po rozhodnutí o úpadku (§ 168 odst. 3 InsZ).

⁴¹ § 224 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Podřízené pohledávky jsou definovány v § 172 odst. 2 InsZ jako pohledávky, které mají být podle smluvního ujednání uspokojeny až po uspokojení jiných pohledávek. Současně s uspokojováním podřízených pohledávek, tedy až na samém konci řízení a pokud zbydou nějaké prostředky ze zpeněžení majetkové podstaty, jsou uspokojovány nároky společníků a členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti.

Ustanovení § 170 InsZ vymezuje pohledávky, které jsou z insolvenčního řízení vyloučeny. Jedná se zejména o úroky a úroky z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů. Vyloučení těchto úroků je opodstatněné, protože pokud by se *„běžné úroky nabíhající po prohlášení konkurzu měly v něm rovněž uspokojovat...věřitelé úročených pohledávek by tím byli zvýhodňováni, neboť výše jejich pohledávek by se soustavně zvyšovala a tím by se zvyšoval jejich podíl na majetkové podstatě.“*⁴² Dále se vylučují promlčené pohledávky a sankce za nesplnění závazku řádně a včas.

Jedinou výjimku z výše citovaného pravidla představuje § 171 odst. 1 InsZ, neboť následující den po rozhodnutí o úpadku se nadále pokračuje v úročení zajištěné části pohledávky zajištěného věřitele a to smlouvenou úrokovou sazbou. Důvod je zřejmý, má-li věřitel vůči dlužníkovi zajištěnou pohledávku, uspokojuje se výhradně ze zpeněžení majetku, který byl právě k tomuto zajištění použitý, proto je-li tento majetek zpeněžen za vyšší částku, než jaká odpovídá hodnotě pohledávky, má věřitel nárok i na úhradu vzniklých úroků.

Přihlášené pohledávky následně přezkumává insolvenční správce (§ 188 InsZ) a vytváří seznam přihlášených pohledávek, podle kterého se postupuje při následném uspokojování věřitelů. Tento seznam se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku a plní velmi důležitou informační funkci, neboť je v něm výslovně uvedeno, které pohledávky správce popírá a tím pádem nebudou v insolvenčním řízení uspokojovány.

Na základě seznamu přihlášených pohledávek dochází k jejich přezkoumání a to ve zvláštním přezkumném jednání, které nařizuje soud (§ 190 InsZ). Během přezkumného jednání lze popřít pravost, výši anebo pořadí přihlášené pohledávky, může tedy dojít ke vzniku incidenčního sporu. Incidenční spory jsou detailně upraveny § 159 až § 164 InsZ.

V případě, že některý z věřitelů podá přihlášku pohledávky znějící na vyšší částku, než jaká je její skutečná výše, dopouští se trestného činu, tentokrát poškození věřitele, který je upraven v § 222 trestního zákona.⁴³ Délka trestu se opět liší podle výše způsobené škody,

⁴² RICHTER, T., Insolvenční právo, s. 245.

⁴³ Zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

avšak nejnižší trestní sankcí je odnětí svobody na jeden rok nebo zákaz činnosti, nejvyšší sankcí je odnětí svobody až na osm let. Stejně bude potrestán i ten, kdo předstírá svůj úpadek anebo svůj majetek zdánlivě zmenšuje.

3.6 Majetková podstata

Přihlášené pohledávky věřitelů jsou uspokojovány z veškerého majetku, který dlužník vlastní ke dni zahájení insolvenčního řízení. Tento majetek se nazývá majetková podstata a je definován jako majetek sloužící k uspokojení věřitelů. Detailní úpravou majetkové podstaty se zabývá hlava šestá InsZ.

Bylo-li insolvenční řízení zahájeno na návrh dlužníka, patří do majetkové podstaty veškerý majetek, který dlužník vlastní ke dni zahájení insolvenčního řízení a také majetek nabytý i po zahájení řízení. Pokud návrh na zahájení řízení podal některý z věřitelů, patří do majetkové podstaty majetek nabytý dlužníkem do doby, než jsou mu soudem omezena dispoziční oprávnění, k čemuž dochází účinností rozhodnutí o úpadku.

Zjišťováním majetkové podstaty a následným vytvořením seznamu majetku náležejícího do majetkové podstaty, tzv. soupisu majetkové podstaty, je pověřen insolvenční správce, který provede ocenění zapisovaného majetku a to na základě účetnictví a obvyklých cen, tedy cen, které jsou v době oceňování běžné na trhu.

Soupis majetkové podstaty se neprodleně po jeho sestavení zveřejní v insolvenčním rejstříku a má klíčový význam zejména pro konkurzní řízení, neboť zde plní funkci právního důvodu, na základě kterého je správce oprávněn dlužníkův majetek zpeněžit. V reorganizaci, kde dochází pouze ke změně kapitálové struktury, už tak klíčovou roli nesehrává.⁴⁴

Obecně do majetkové podstaty náleží veškerý majetek, který lze postihnout také výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Zejména se jedná o veškerý hmotný a nehmotný majetek, peněžní prostředky, cenné papíry, dlužníkovu mzdu či plat, veškeré transferové platby, které pobírá, podnik a věci sloužící k podnikání (§ 206 a § 207 InsZ).

Po vydání rozhodnutí o způsobu řešení úpadku dochází ke zpeněžování majetku zahrnutého do této podstaty.

⁴⁴ RICHTER, T., Insolvenční právo.

3.7 Závěr kapitoly

V této kapitole byla provedena analýza průběhu společné části insolvenčního řízení od podání návrhu až po vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku, a to buď konkurzem či reorganizací u obchodních společností anebo oddlužením u fyzických osob – nepodnikatelů.

Klíčovým momentem v této fázi řízení je podání bezchybného a formálně správného insolvenčního návrhu, tak aby mohlo být řízení zahájeno. Zahájením řízení nastává spousta účinků, které byly rovněž definovány.

Charakterizován byl také postup přihlašování pohledávek, včetně těch, které lze v insolvenčním řízení uspokojit a těch, které se v řízení neuspokojují, zejména se jedná o úroky a úroky z prodlení.

Ve fázi přihlašování pohledávek a zjišťování dlužníkovy majetku sehrává nejdůležitější roli insolvenční správce, který vytváří jejich seznamy. V seznamu pohledávek uvádí jejich přesné identifikace také skutečnost, zda v tomto řízení budou či nebudou uspokojeny.

V poslední kapitole je analyzován majetek, který slouží ke zpeněžení a následně uspokojení věřitelských pohledávek, nazývaný jako majetková podstata.

4 Způsoby řešení úpadku obchodních společností

Jakmile jsou doloženy veškeré důkazy osvědčující dlužníkův úpadek, splněny zákonem stanovené požadavky a dodrženy všechny lhůty, insolvenční soud rozhodne o dlužníkově úpadku. Většinou s tímto právním úkonem bývá spojeno současné rozhodnutí také o způsobu jeho řešení (viz kap. 3.1.4). Nový insolvenční zákon nabízí tři, resp. čtyři, možné způsoby, jakými lze dlužníkův úpadek vyřešit, a to konkurz, reorganizaci a oddlužení a samostatně je upraven úpadek finančních institucí.

Tato práce je však věnována úpadku pouze obchodních společností, proto bude analyzován pouze průběh konkurzního a reorganizačního řízení.

4.1 Konkurz

Konkurzem se zabývá v části druhé insolvenčního zákona hlava první. Tato právní úprava navazuje na úpravu z devadesátých let avšak se zásadním rozdílem – dříve konkurzní řízení představovalo zcela samostatné a ucelené řízení, nyní probíhá nejprve společná část insolvenčního řízení, kde věřitelé, či dlužník dokazují existenci úpadku, je jmenován insolvenční správce, lze zažádat o povolení moratoria apod. (viz kap. 2) a teprve potom je soudem rozhodnuto o úpadku a způsobu jeho řešení.

Podstatou konkurzu je, dle § 244 InsZ, skutečnost, že všechny zjištěné pohledávky věřitelů jsou okamžikem nabytí účinnosti rozhodnutí o prohlášení konkurzu zásadně poměrně uspokojovány z výnosů ze zpeněžení majetkové podstaty a nestanoví-li zákon jinak, neuspokojené pohledávky nezanikají, tudíž mohou být po skončení insolvenčního řízení vymáhány exekuční cestou.

4.1.1 Zahájení konkurzního řízení a jeho účinky

Konkurzní řízení může být zahájeno:

- přímo – insolvenční soud přímo rozhodne o řešení úpadku konkurzem, nebo
- nepřímo – byl podán návrh na povolení reorganizace, ale věřitelé s tímto způsobem řešení nesouhlasili anebo dlužník nesplnil některou zákonem danou podmínku.

Konkurzní řízení formálně začíná okamžikem vydání právního aktu rozhodnutí o prohlášení konkurzu, které navazuje na vydání rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. Toto rozhodnutí se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku. Účinky spojené s prohlášením konkurzu nastávají právě k okamžiku zveřejnění tohoto soudního rozhodnutí.

Mezi základní účinky, které nastávají prohlášením konkurzu, patří přerušení likvidace a ukončení nucené správy. Důležitým účinkem prohlášení konkurzu je také prohlášení všech dosud nesplatných pohledávek vůči dlužníkovi za splatné. V konkurzním řízení se tudíž neuspokojují jenom pohledávky, jejichž splatnost uplynula před více než 30 dny, ale i ty, které splatnosti teprve nabydou. Důvod je zřejmý – konkurzní řízení představuje pro věřitele poslední možnost, jak plnění své pohledávky vymoci, ukončením konkurzu totiž společnost zaniká a tudíž už by neexistoval žádný subjekt, na kterém by se plnění dalo vymáhat.

Dlužníková způsobilost k právním úkonům není dotčena, rovněž provoz jeho podniku nekončí, pouze tímto okamžikem přechází, tzv. dispoziční oprávnění nakládat s majetkovou podstatou z dlužníka na insolvenčního správce. Přechází zejména právo rozhodovat o obchodním tajemství, vykonávat akcionářská práva k akciím zahrnutým do majetkové podstaty a převzetí role zaměstnavatele vůči dlužníkovým zaměstnancům (§ 246 InsZ).

Insolvenčnímu správci vyvstává den před prohlášením konkurzu povinnost sestavit mezitímní účetní závěrku, resp. přehled o příjmech a výdajích a majetku a závazcích, vede-li pouze daňovou evidenci. Po prohlášení konkurzu je insolvenční správce povinen dokončit seznam přihlášených pohledávek a na základě tohoto seznamu potom sestaví zprávu o hospodářské situaci dlužníka, ve které zejména porovná majetkovou podstatu dlužníka s jeho závazky a vyjádří se k možnosti dalšího využití upadajícího podniku (§ 281 InsZ).

Detailně jsou všechny účinky, které jsou s prohlášením konkurzu spojeny, definovány v § 263 a následujícím InsZ, zejména dochází k přerušení všech řízení, které jsou vedeny vůči dlužníkovi, ať se jedná o řízení soudní, správní či jiné, s výjimkou řízení trestních, daňových či dědických. Zejména nepřerušení dědického řízení hraje důležitou roli – v tomto řízení může nabýt dlužník majetek, který automaticky spadá do majetkové podstaty, a tudíž může sloužit k vyššímu uspokojení věřitelských pohledávek. Veškeré právní úkony, které dlužník učiní po tomto omezení dispozičních oprávnění, jsou neúčinné.

Dochází také k zániku společného jmění manželů, byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela/manželky vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkurzu stejné účinky jako zánik manželství (§ 268 odst. 1 InsZ). Oprávnění uzavřít

následně dohodu o vypořádání společného jmění manželů přechází na insolvenčního správce a musí být schválena insolvenčním soudem.

4.1.2 Provoz společnosti po prohlášení konkurzu

Zahájením konkurzního řízení samozřejmě nedochází k automatickému ukončení činnosti dlužníkovy podniku, provoz je zachován. Důvod je logický – jakýkoliv užitek dosažený provozem podniku může být v insolvenčním řízení použit ke zpeněžení.

Dochází však ke změně v managementu společnosti, neboť oprávnění vést dlužnický podnik přechází z vedoucích pracovníků na insolvenčního správce. Management, který společnost dostal do úpadku, zřejmě nebude schopen odpovědně a řádně vést podnik během insolvenčního řízení, a protože dispoziční práva k majetkové podstatě přechází právě na insolvenčního správce, neměl by tento management ani s čím hospodařit. Je však pouze na uvážení insolvenčního správce, zda a jaké pravomoci svěří zaměstnancům podniku, kteří provozu rozumí lépe než externí osoba určená soudem.

Avšak v souvislosti se správou dlužníkovy majetku, kterou je pověřen insolvenční správce může dojít k páchání trestné činnosti. Pokud insolvenční správce poruší a to buď úmyslně anebo i z hrubé nedbalosti uloženou povinnost při opatrování nebo správě cizího majetku a tím způsobí značnou škodu, tedy v rozsahu nejméně 500 000 Kč, dopouští se trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku, který je definován v § 220 a § 221 trestního zákona. Trestem je odnětí svobody na šest měsíců až osm let nebo zákaz činnosti.

Dle § 41 InsZ může insolvenční správce ve snaze zachování provozu podniku uzavřít smlouvu o tzv. úvěrovém financování a to za běžných obchodních podmínek. Nabídnou-li věřitelé stejné podmínky, nikoli horší, mají přednostní právo, aby tato smlouva byla uzavřena s nimi, tzn., je-li jedním ze zajištěných věřitelů insolventní společnosti banka, má přednostní právo na uzavření takové smlouvy.

4.1.3 Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžení majetkové podstaty je jednou z nejdůležitějších fází insolvenčního řízení, neboť pouze prodejem majetku lze získat prostředky sloužící k úhradě závazků a tím uspokojení věřitelských nároků.

Dle § 284 InsZ lze ke zpeněžení majetkové podstaty přikročit teprve po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkurzu, nejdříve však po první schůzi věřitelů, pokud nejde o věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením anebo pokud insolvenční soud nepovolí výjimku.

Majetek může být zpeněžen, dle § 286 InsZ, následujícími způsoby:

- prodejem ve veřejné dražbě,
- soudním prodejem,
- prodejem majetku mimo dražbu.

O způsobu zpeněžení majetkové podstaty rozhoduje se souhlasem věřitelského výboru insolvenční správce, který není při zpeněžování vázán předkupními právy, což výrazně urychluje rozprodej majetku. Tento postup se však neuplatní, pokud majetek slouží k zajištění. V takovém případě o způsobu zpeněžení rozhodne zajištěný věřitel.

Prodej ve veřejné dražbě

Dražbou se nejčastěji prodává nemovitý majetek nebo jednotlivá movitá aktiva a postupuje se dle zvláštního právního předpisu.⁴⁵ Dle tohoto předpisu se dražbou rozumí veřejné jednání, jehož účelem je přechod vlastnického nebo jiného práva k předmětu dražby na osobu, která učiní nejvyšší nabídku. Dražba může být buď dobrovolná (zahájená na návrh vlastníka majetku) anebo nedobrovolná (zahájená na návrh věřitele).

V případě insolvenčního řízení se jedná o dražbu dobrovolnou, v níž má insolvenční správce postavení vlastníka majetku.

Smlouvy o provedení dražby nabývají účinnosti až po schválení věřitelským výborem.⁴⁶

Soudní prodej

Dalším způsobem zpeněžení majetku je „prodej movitých věcí a nemovitostí“⁴⁷, zkráceně soudní prodej, který se řídí pravidly uvedenými v občanském soudním řádu. K tomuto prodeji je příslušný okresní soud. Tato možnost se však uplatňuje velmi zřídka, neboť soudní síň není vhodným místem k obchodování s majetkem zadlužených společností.

⁴⁵ Zákona č. 26/2000 Sb. o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ § 287 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ § 288 zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

Účastníkem tohoto řízení je insolvenční správce, který má jako jediný právo na podání návrhu na tento způsob zpeněžení majetkové podstaty, avšak s přiložením souhlasu věřitelského výboru.

Prodej mimo dražbu

Nejčastějším způsobem zpeněžování majetkové podstaty je však prodej mimo dražbu. Hlavním důvodem, proč je tento postup tak častý, je zejména jednodušší organizace. Veškeré prodeje se řídí obchodním zákoníkem a probíhají zejména na základě kupních smluv.

Tento prodej je upraven § 289 InsZ a pro jeho realizaci je rovněž nutný souhlas insolvenčního soudu a věřitelského výboru.

Insolvenční správce má však ještě jednu možnost, jak zpeněžit celý dlužníkův majetek, a to jedinou smlouvou – nejčastěji smlouvou o prodeji podniku (§ 290 InsZ). Touto smlouvou dojde k prodeji dlužníkovy podniku jako celku, avšak opět je nutný souhlas soudu a věřitelského výboru.

Je-li podnik prodáván tímto způsobem, přechází na nabyvatele, dle § 291 InsZ, výhradně práva vyplývající z pracovněprávních vztahů, s výjimkou pohledávek dlužníkůvých zaměstnanců vzniklých do účinnosti této smlouvy. Jiné závazky na nabyvatele podniku nepřecházejí. Toto ustanovení je velmi důležité, neboť kdyby se prodej podniku řídil výhradně obchodním zákoníkem, závazky by rovněž mohly přecházet a pro nabyvatele by taková transakce nebyla výhodná. Protože však je nutné rychlé a efektivní zpeněžení majetku, resp. podniku, na nabyvatele přechází výhradně aktiva a pasiva jsou uspokojena v insolvenčním řízení.

Zpeněžením majetku rovněž zanikají účinky nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce a věcná břemena jsou dle InsZ neúčinná. Rovněž zanikají veškerá zajišťovací práva, která na majetku váznou a to bez ohledu na to, zda zajišťují majetek dlužníka nebo třetí osoby.

Dlužník, osoby mu blízké, jeho vedoucí pracovníci, společníci či akcionáři nebo prokuristé nesmí, dle § 295 InsZ, nabývat majetek náležející do majetkové podstaty a to do tří let od pravomocného skončení konkurzu, ať byl zpeněžen jakýmkoli z výše uvedených způsobů. Cílem tohoto ustanovení je zabránit managementu v tzv. strategii „buy-out“, kdy

vedení společnosti záměrně způsobí úpadek a následně nakoupí majetek této společnosti v insolvenčním řízení za zredukovanou cenu.⁴⁸

4.1.4 Uspokojení pohledávek

Dojde-li k úspěšnému zpeněžení majetku zahrnutého do majetkové podstaty, nastává fáze přerozdělování výtěžku ze zpeněžení mezi jednotlivé věřitele.

Průběh uspokojování věřitelských pohledávek je podrobně upraven v dílu šestém hlavy věnující se konkurzu.

Pohledávky se uspokojují v následujícím pořadí:

1. zajištěné pohledávky,
2. obecné pohledávky,
3. podřízené pohledávky.

Uspokojování zajištěných pohledávek

Pořadí uspokojení jednotlivých zajištěných pohledávek je upraveno § 299 InsZ, podle něhož se uspokojují v takovém pořadí, v jakém vznikl právní důvod jejich zajištění. Toto ustanovení je pouze dispozitivního charakteru – věřitelé si mohou písemně dohodnout jiné pořadí uspokojení svých pohledávek.

Uspokojování pohledávek zajištěných věřitelů je realizováno z výtěžku zpeněžení toho majetku, který byl některým ze zajišťovacích práv zatížen. Je-li tento majetek dle úvěrové smlouvy úročen, k hodnotě této pohledávky se přičítají rovněž úroky, které nabyly ode dne prohlášení konkurzu. Jelikož je ale majetek zahrnutý do majetkové podstaty velmi často prodáván za cenu nižší než je jeho tržní hodnota, nebývá zajištěná pohledávka uspokojena v plné výši. Zbylá část se dle insolvenčního zákona považuje za pohledávku nezajištěnou a je uspokojena spolu s dalšími obecnými pohledávkami.

Dle § 298 odst. 2 InsZ je však věřiteli uhrazen jeho závazek až po odečtení nákladů spojených se správou a zpeněžením a po odečtení částky připadající na odměnu insolvenčního správce. Tyto srážky činí nejvýše 9 % z výtěžku zpeněžení, pokud věřitel nesouhlasí s vyšší částkou.

⁴⁸ RICHTER, T., Insolvenční právo.

Uspokojování obecných a podřízených pohledávek

Po uspokojení všech pohledávek zajištěných věřitelů a pohledávek, které vznikly v průběhu insolvenčního řízení, tzv. pohledávky za majetkovou podstatou, přichází na řadu vyrovnání závazků všech nezajištěných věřitelů.

Tyto pohledávky se uspokojují až v rozvrhu a nestačí-li dlužníkův majetek na úhradu všech závazků, je v § 305 odst. 2 InsZ uvedeno přesné pořadí pohledávek, které předchází uspokojení pohledávek obecných či podřízených.

Podřízené pohledávky se uspokojují až po uspokojení těch obecných, v závislosti na dohodnuté nebo stanovené míře jejich podřízenosti, jinak poměrně (§ 172 odst. 3 InsZ).

4.1.5 Ukončení řízení

V závěru zpeněžení majetkové podstaty předloží insolvenční správce soudu konečnou zprávu, jejíž podstatné náležitosti jsou detailně upraveny v § 302 InsZ. Podstatou konečné zprávy je, že podává celkový přehled o činnosti insolvenčního správce a obsahuje vyčíslení všech finančních výsledků. Dle § 302 odst. 2 InsZ musí obsahovat zejména přehled pohledávek za majetkovou podstatou, přehled vynaložených výdajů a dosaženého výtěžku ze zpeněžení majetkové podstaty.

Ke dni sestavení této zprávy je insolvenční správce povinen sestavit také účetní závěrku. Konečná zpráva se projednává a schvaluje u insolvenčního soudu v samostatném jednání.

Jakmile je vydáno rozhodnutí o schválení konečné zprávy, předloží insolvenční správce, dle § 306 odst. 1 InsZ, návrh rozvrhového usnesení, v němž uvede, kolik má být vyplaceno za každou pohledávku uvedenou v seznamu přihlášených pohledávek. Je-li rozvrhové usnesení věcně správné, insolvenční soud jej vydá a stanoví lhůtu pro jeho splnění, která nesmí být delší než dva měsíce.

Po splnění rozvrhového usnesení soud rozhodne o zrušení konkurzu, což s sebou přináší následující účinky (uvedené v § 312 InsZ):

- zanikají všechny účinky prohlášení konkurzu,
- končí přerušení likvidace,

- v případě zjištění neuspokojené pohledávky je možné podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci,
- dochází ke zrušení společnosti a jejímu výmazu z obchodního rejstříku (§ 68 odst. 3 písm. f) obchodního zákoníku).

Avšak ke zrušení konkurzu nemusí dojít jenom zdárným splněním rozvrhového usnesení, ale také z důvodu nedostatečného osvědčení dlužníkovy úpadku, nedostatku majetku či nepřihlášení žádné věřitelské pohledávky (§ 308 InsZ).

4.1.6 Nepatrný konkurz

U malých společností, jejichž celkový obrat za účetní období bezprostředně předcházející prohlášení konkurzu nepřesahuje dva miliony korun a počet zaměstnanců nepřesahuje 50, může konkurzní řízení probíhat zjednodušeným způsobem, a to dle ustanovení § 314 a § 315 InsZ. O nepatrný konkurz se může jednat také v případě, je-li dlužníkem fyzická osoba, která není podnikatelem.

Zjednodušeno je insolvenční řízení zejména v oblasti věřitelských orgánů, kde postačuje volba zástupce věřitelů namísto věřitelského výboru, a v přezkumném jednání lze projednat všechny otázky, o nichž by jinak rozhodovala schůze věřitelů. Během tohoto jednání je také možné přednést konečnou zprávu a projednat námitky proti nim⁴⁹.

4.2 Reorganizace

Reorganizace je v českém právu zcela novým institutem, který formálně nahradil institut vyrovnání, který umožňoval starý ZKV. Právní úprava reorganizace je obsažena v části druhé, hlavě druhé insolvenčního zákona.

Reorganizační řízení je zcela odlišné od řízení konkurzního. Během konkurzu dochází ke zpeněžování veškerého majetku a společnost je nakonec vymazána z obchodního rejstříku. V reorganizaci dochází pouze ke změně v kapitálové struktuře podniku a k restrukturalizaci jeho vnitřních poměrů. Proto je možné reorganizaci expresívně přirovnat k očištění – po skončení reorganizačního řízení společnost vyjde očištěná od dluhů a v omezeném rozsahu pokračuje ve své podnikatelské činnosti dál.

⁴⁹ § 315 odst. 1 písm. e) zákona č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění pozdějších předpisů.

V § 316 InsZ je stanoveno, že „reorganizací se rozumí postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.“

Tento právní institut je však přípustný pouze a výhradně pro obchodní společnosti, které splňují přísná kvantitativní kritéria (viz dále) a týká se jenom dlužníkovu podniku.

Reorganizace není přípustná ani v případě, že se sice o obchodní společnost jedná, ale nachází se v likvidaci, jedná se o obchodníka s cennými papíry či osobu oprávněnou obchodovat na komoditní burze (§ 316 odst. 3 InsZ).

Rovněž postavení insolvenčního správce v reorganizaci je poněkud odlišnější než v případě konkurzu. Insolvenční správce totiž vykonává pouze dozor nad dlužníkovým hospodařením, rozhoduje v působnosti valné hromady a vykonává další činnosti, které mu byly svěřeny insolvenčním soudem.

4.2.1 Povolení reorganizace

Pro povolení reorganizace je nutné splnit kvantitativní požadavky, které jsou definovány v § 316 odst. 4 InsZ. Reorganizace je přípustná pouze tehdy, pokud celkový obrat dlužníka dosáhl za poslední účetní období částku sto milionů korun nebo zaměstnává-li v hlavním pracovním poměru nejméně sto zaměstnanců.

V českých podmínkách, kdy více než 90% všech podniků tvoří buď živnostníci anebo společnosti, které zaměstnávají do desíti zaměstnanců, je zřejmé, že reorganizační řízení se bude vyskytovat spíše vzácně. I tak lze v insolvenčním rejstříku najít společnosti, které tyto požadavky splnily. Patří sem například ČKD Kutná Hora, Přerovská dopravní společnost, MSV Metal Studénka či ostravská Smart Trading Company. Ve všech případech se jedná o akciové společnosti.

Návrh na povolení reorganizace může podat jak dlužník, tak věřitel, a to výhradně v dobré víře, že budou splněny všechny podmínky pro splnění reorganizačního plánu (§ 317 InsZ). Tento návrh může být podán nejpozději do 10 dnů před první schůzí věřitelů, která se má konat po rozhodnutí o úpadku.

V návrhu na povolení reorganizace musí dlužník uvést zejména údaje o své kapitálové struktuře a způsob navrhované reorganizace (viz kap. 4.2.2). K tomuto návrhu je povinen připojit, stejně jako k insolvenčnímu návrhu, seznam majetku a závazků.

Věřitel v návrhu uvede pouze ty údaje, které jsou mu známy. Avšak tento návrh musí nejprve schválit schůze věřitelů, a to na základě zprávy o hospodářské situaci dlužníka, kterou na věřitelské schůzi předloží insolvenční správce (§ 323 InsZ).

V době po podání návrhu na povolení reorganizace a před rozhodnutím o úpadku jsou však § 324 InsZ omezena dispoziční práva managementu společnosti. Vedoucí pracovníci jsou povinni zdržet se všech právních úkonů, jimiž by mohla být zmařena nebo ohrožena navrhovaná reorganizace. Dále je okamžikem zveřejnění návrhu na povolení reorganizace v insolvenčním rejstříku zakázáno započtení vzájemných pohledávek dlužníka a věřitele.

Insolvenční soud však může podaný návrh odmítnout, a to zejména z důvodu, že lze předpokládat sledování nepoctivého záměru anebo věřitel podal návrh, který nebyl schválen na schůzi věřitelů.

4.2.2 Zahájení a průběh reorganizace

Reorganizace může být zahájena dvěma způsoby:

- buď po pravomocném rozhodnutí o způsobu řešení úpadku reorganizací anebo
- jako tzv. „předjednaná reorganizace“.

Řešení úpadku formou předjednané reorganizace probíhá prostřednictvím mimosoudního řízení, kdy se společnost a její největší věřitelé dohodnou na řešení podnikové krize mimo insolvenční řízení. Tuto dohodu zdokumentují v reorganizačním plánu a spolu s návrhem na zahájení insolvenčního řízení jej předloží insolvenčnímu soudu k povolení. Výsledkem je výrazně kratší doba insolvenčního řízení, v němž je úplně přeskočena fáze dokazování existence úpadku, rozhodování o způsobu jeho řešení a proces schvalování reorganizačního plánu věřiteli.⁵⁰ Dále už řízení probíhá standardním postupem.

Reorganizace je povolena okamžikem vydání rozhodnutí o povolení reorganizace, k čemuž je oprávněn insolvenční soud. V tomto rozhodnutí je kromě oficiálního povolení reorganizace stanoveno, aby dlužník ve lhůtě 120 dní předložil reorganizační plán, což je

⁵⁰ RICHTER, T., Insolvenční právo.

dokument, který vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovy podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli (§ 338 odst. 1 InsZ).

K náležitostem reorganizačního plánu patří zejména rozdělení věřitelů do skupin, určení způsobu reorganizace, opatření k plnění plánu a údaj o tom, za podnik bude či nebude pokračovat ve své činnosti (§ 340 InsZ).

Nejčastěji bývá návrh reorganizačního plánu předkládán insolvenčnímu soudu současně s návrhem na povolení reorganizace, neboť podoba vypořádání závazků společnosti a její restrukturalizace může ovlivnit soud v rozhodování, zda tento způsob řešení úpadku povolí či nikoli. Dle § 339 InsZ má dlužník, resp. management společnosti v úpadku, výlučné přednostní právo na předložení tohoto plánu, a to i v případě, že návrh na povolení reorganizace podal některý z přihlášených věřitelů. Důvodem pro stanovení této podmínky je skutečnost, že management zná skladbu podnikových aktiv a pasiv, vnitřní fungování i vazby mnohem lépe, než některý z externích věřitelů, kteří se společností pouze obchodovali.

Před schválením reorganizačního plánu insolvenčním soudem, musí být za účelem jeho schválení svolána schůze věřitelů, na níž se hlasuje o přijetí či nepřijetí navrhovaného řešení podnikové krize. Této schůze se účastní rovněž dlužník a insolvenční správce (§ 344 InsZ). Je-li plán schválen, je vydáno rozhodnutí o jeho schválení, které obsahuje, mimo jiné, rozhodnutí o způsobu provedení reorganizace. Těchto způsobů je několik, dle § 341 odst. 1 InsZ, se jedná například o:

- restrukturalizaci pohledávek věřitelů, tedy prominutí části dluhů včetně příslušenství nebo odklad jejich splatnosti,
- prodej majetkové podstaty nebo celého dlužníkovy podniku,
- zvýšení základního kapitálu či konverzi dluhů na obchodní podíly (fúze dlužníka),
- převod majetku na novou společnost.

Schválením reorganizačního plánu a stanovením způsobu provedení reorganizace dochází k plnění plánu. Účinností plánu jsou dlužníkovi navracena dispoziční oprávnění k majetku zahrnutému do majetkové podstaty, obnovuje se činnost valné hromady, dochází ke změně v zakladatelském dokumentu nebo stanovách v souvislosti se změnou vnitřních poměrů zadlužené společnosti a je možné nařídit a provést výkon rozhodnutí anebo exekuci.

Na plnění plánu dlužníkem dohlíží jak insolvenční správce, tak věřitelský výbor.

4.2.3 Ukončení řízení

Reorganizace může být ukončena dvěma způsoby – splněním reorganizačního plánu anebo konverzí na konkurz.

Dojde-li k úspěšnému splnění reorganizačního plánu ve všech jeho bodech, tzn., že společnost řádně splnila nové nároky na svůj majetek přesně podle reorganizačního plánu, soud rozhodne o ukončení reorganizačního, a tedy celého insolvenčního řízení.

Druhou možností je konverze reorganizace na konkurz, a to pokud nastala některá ze skutečností uvedených v § 363 InsZ. Insolvenční soud rozhodne o přeměně na konkurz pokud:

- sám dlužník konverzi navrhl,
- nebyl ve stanovené době sestaven reorganizační plán anebo nebyl soudem schválen,
- dlužník po schválení reorganizačního plánu přestal podnikat, i když podnikat měl.

4.3 Závěr kapitoly

Klasifikací jednotlivých způsobů řešení úpadku, které umožňuje insolvenční zákon obchodním společností, bylo dosaženo syntézy insolvenčního řízení jako celku, neboť uspokojením věřitelských pohledávek dojde k ukončení řízení.

Konkurz je způsobem řešení úpadku nejrazantnějším, neboť dochází ke zpeněžení téměř celého dlužníkovy majetku a společnost je nakonec vymazána z obchodního rejstříku. Zdárným splněním reorganizačního plánu je společnost spíše očištěna od zadlužení a může ve své činnosti pokračovat, byť omezeně, dál, neboť je rozprodáván hlavně majetek, který neslouží k hlavní podnikatelské činnosti.

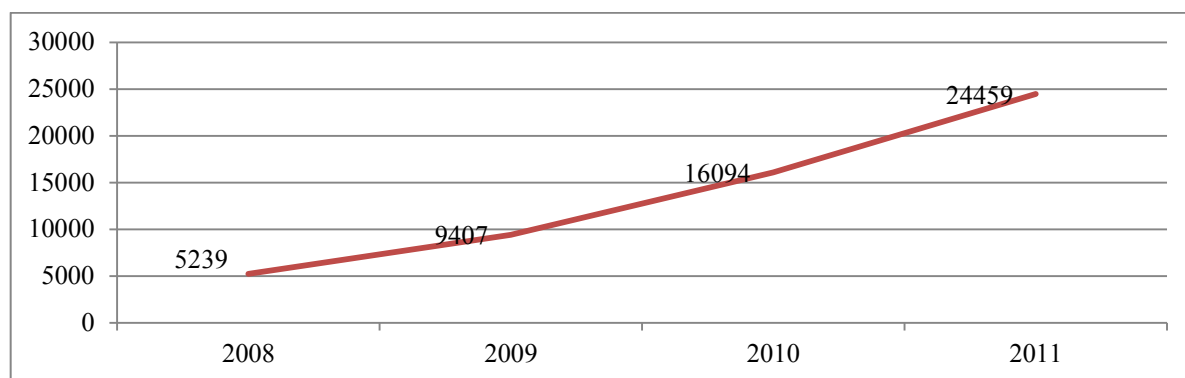
5 Tendence insolvencí obchodních společností v letech 2008 až 2011

Cílem poslední kapitoly této bakalářské práce je zhodnotit vývoj počtu insolvenčních řízení v jednotlivých letech účinnosti insolvenčního zákona, zhodnotit, s jakou efektivností pracovaly insolvenční soudy a také analyzovat délku řízení v jednotlivých letech a jednotlivých krajích.

5.1 Celkové počty podaných insolvenčních návrhů

V následujícím grafu jsou zobrazeny počty podaných insolvenčních návrhů za celé sledované období.

Obr. 5.1: Podané návrhy na zahájení insolvenčního řízení v letech 2008 - 2011

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu je patrný velmi prudký nárůst podaných návrhů na zahájení insolvenčního řízení. Podílem počtu návrhů podaných v roce 2011 a v roce 2008 zjistíme, že počet podaných návrhů se za pouhé čtyři roky, kdy se dle nového insolvenčního zákona postupuje, zvýšil více než 4,5krát.

Důvod pro takovou situaci může být dvojitý – jednak v roce 2008 dopadla na veškeré ekonomické subjekty hospodářská krize a jednak také strmý nárůst počtu oddlužení, jakožto způsobu řešení úpadku fyzických osob – nepodnikatelů.

V následující tabulce je vedle celkových počtů podaných návrhů na zahájení řízení uveden také podíl návrhů, které podali sami dlužníci a jejich procentní podíl na celkovém počtu.

Tab. 5.1: Podíl dlužnických návrhů na celkovém počtu insolvenčních návrhů

Rok	Celkový počet insolvenčních návrhů	Z toho dlužnických návrhů	Podíl dlužnických návrhů v %
2008	5236	3866	73,84
2009	9042	7402	81,86
2010	16092	13627	84,68
2011	24456	21562	88,17

Zdroj: MSČR

Z této tabulky je patrné, že kromě strmě narůstajícího počtu návrhů, graficky interpretovaného výše, je celkový podíl dlužnických návrhů velmi vysoký – v roce 2011 činil více než 88%. Průměrný počet insolvenčních návrhů podaných ze strany upadajících společností činí 83%, tzn., že věřitelé se k insolvenčnímu řízení jako jednomu z možných způsobů, jak získat plnění ze své pohledávky, uchylují v minimálním počtu – průměrně pouze z 27%. Mnohem výhodnější je pro ně správní řízení, které končí výkonem rozhodnutí nebo exekucí, neboť šance na získání 100% hodnoty jejich pohledávky je mnohem vyšší než u insolvenčního řízení.

Dalším důvodem, proč se věřitelé k podání návrhu na zahájení insolvenčního řízení uchylují ve velmi malém počtu, je také nepřístupnost k vnitřní evidenci dlužnické společnosti. Věřitelský návrh totiž musí obsahovat a splňovat tzv. test likvidity, který lze sice provést jen dle vlastní pohledávky, kterou vůči dlužníkovi má.

5.2 Počty vyřízených insolvenčních návrhů

Níže je uveden přehled o počtech insolvenčních řízení ukončených jinak, než zdárným zpeněžením majetkové podstaty a rozdělením výtěžku z jejího zpeněžení mezi věřitele.

Tab. 5.2: Počty vyřízených insolvenčních návrhů

Způsob vyřízení/rok	2008	2009	2010	2011	leden 2012
Zamítnutí návrhu na prohlášení úpadku	795	1739	1844	1665	141
z toho pro nedostatek majetku	706	1527	1559	1441	122
Ukončení reorganizace	0	1	2	3	0
Splnění oddlužení	0	18	48	144	18
Zrušením konkurzu	70	441	753	877	101
z toho pro nedostatek majetku	63	335	535	588	67
z toho po splnění rozvrhového usnesení	2	66	189	259	32
Zastavením	619	1213	1657	2239	226
Odmítnutím	967	1783	3575	4548	443
Rozhodnuto, že dlužník není v úpadku	0	1	2	5	0

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

Z tabulky 5.2 (a Přílohy č. 3) vyplývá, že nejvíce insolvenčních návrhů bylo vyřízeno odmítnutím návrhu pro vady, a to 32%, dále 20% návrhů bylo zamítnuto, neboť nebyly splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku (§ 143 odst. 1 InsZ). Naopak pouze 0,015% všech návrhů bylo vyřízeno ukončením reorganizace, 0,019% rozhodnutím, že dlužník se v úpadku vůbec nenachází, 0,5% splněním oddlužení a pouze 1% zrušením konkurzu po splnění rozvrhového usnesení. To znamená, že 70% všech podaných insolvenčních návrhů zaniklo jinak než zdárným zpeněžením majetkové podstaty a rozdělením výtěžku z tohoto zpeněžení mezi přihlášené věřitele.

Z této tabulky je dále patrný strmý nárůst počtu zrušených konkurzů. Od roku 2008 do roku 2011 se jejich počet zvýšil 12,5krát. Avšak důvod, proč může být konkurz zrušen je dvojitý – buď zrušením pro nedostatek majetku, nebo zrušením po splnění rozvrhového usnesení.

Druhou možností byla v roce 2008 vyřízena pouze 3% všech insolvenčních řízení, zato 90% úpadků řešených konkurzem bylo zrušeno pro nedostatek majetku. Průměrně za sledované období (vyjma ledna roku 2012, který je uveden pouze informačně) bylo 22% konkurzních řízení vyřízeno po splnění rozvrhového usnesení a 73% konkurzních řízení bylo zrušeno pro nedostatek majetku dlužníka.

Celkem bylo z důvodu nedostatečného majetku vyřízeno 22% všech insolvenčních řízení, ať už byl zamítnut přímo insolvenční návrh pro nedostatek majetku nebo byl tímto způsobem zrušen konkurz.

5.3 Vývoj počtu insolvenčních řízení dle způsobů řešení úpadku

V následující tabulce jsou celkové počty insolvenčních řízení vedených v jednotlivých letech rozčleněny dle jednotlivých způsobů řešení úpadku.

Tab. 5.3: Insolvenční řízení řešená jednotlivými způsoby

Rok/způsob	Konkurz	Reorganizace	Oddlužení
2008	693	6	649
2009	1210	20	2155
2010	1349	28	5889
2011	1540	33	11491
leden 2012	130	34	1256

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky je zřejmý velmi výrazný nepoměr mezi jednotlivými způsoby řešení úpadku. Zatímco reorganizací bylo řešeno pouze 121 za celé sledované období, co insolvenční zákon umožňuje jejím prostřednictvím řešit dlužníkův úpadek, počet oddlužení dokonce výrazně převyšuje počet prohlášených konkurzů, v roce 2011 téměř 7,5krát. Je tedy patrné, že oddlužení je nejčastěji využívaným způsobem řešení úpadku, byť se obchodních společností netýká, neboť 81 % všech řízení řeší právě oddlužení.

Pouhých 19 % upadajících společností řešilo své finanční obtíže prostřednictvím konkurzu. Reorganizací byl v celém sledovaném období zanedbatelný počet – celkem proběhlo 121 reorganizačních řízení, kdežto oddlužení proběhlo 31 215. Podíl činí necelé 0,4%.

Rok 2008 je od let následujících odlišný tím, že bylo jako v jediném roce zahájeno téměř dvojnásobně více konkurzních řízení oproti povoleným oddlužením. V letech následujících už počty povolených oddlužení výrazně převyšují ostatní způsoby řešení úpadku. V roce 2009 už bylo povoleno téměř dvojnásobně více oddlužení než zahájeno konkurzů, v roce následujícím bylo oddlužení povoleno 4,5krát více než konkurzů a v roce loňském počet povolených oddlužení osminásobně převyšoval počty zahájených konkurzních řízení.

5.4 Délka insolvenčních řízení podle způsobu řešení úpadku

Doba trvání insolvenčního řízení může být různá. Pokud je například dlužníkovi povoleno moratorium prodlouží se řízení až o tři měsíce. Obecně lze konstatovat, že s přibývajícím dobou, kdy se při řešení dlužníkovy úpadku postupuje podle insolvenčního zákona, se doba řízení prodlužuje.

Detailní vstupní údaje, vč. základních propočtů, jsou uvedeny v Příloze č. 4.

Tab. 5.4: Doba trvání jednotlivých insolvenčních řízení

	2008	2009	2010	2011	leden 2012
Konkurz					
do 3 měs.	771	481	515	599	610
3-6 měs.	302	403	465	550	556
6-12 měs.	233	678	890	1196	1175
1-3 roky	0	562	1631	2543	2609
3-5 let	0	0	0	324	366
Reorganizace					
do 3 měs.	5	2	3	4	4
3-6 měs.	1	9	2	2	1

	6-12 měs.	0	4	9	9	11
	1-3 roky	0	5	14	17	16
	3-5 let	0	0	0	1	2
Oddlužení						
	do 3 měs.	182	790	1897	3293	3589
	3-6 měs.	165	628	1523	3071	3101
	6-12 měs.	262	698	2411	5125	5373
	1-3 roky	0	557	2546	7591	8219
	3-5 let	0	0	0	476	519

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

V tabulce 5.4 jsou uvedeny počty insolvenčních řízení rozdělené podle doby trvání těchto řízení. Z této tabulky je na první pohled zřejmý opět fakt, že nejvíce dlužnických úpadků bylo řešeno formou oddlužení, naopak nejméně prostřednictvím reorganizace.

V roce 2008 byla insolvenční řízení řešena nejrychleji za poslední čtyři roky. Veškerá řízení byla do jednoho roku od jejich zahájení ukončena. Pokud byl totiž návrh na prohlášení úpadku podán do konce roku 2007, podléhal právní úpravě dle zákona o konkurzu a vyrovnání. Z tohoto důvodu je také insolvenčních řízení v roce 2008 výrazně méně než v letech následujících.

Reorganizační řízení byla skončena dokonce ještě dříve – do půl roku od jejich zahájení. Důvodem je zřejmě fakt, že v roce 2008 bylo povoleno pouze šest reorganizací. V roce 2009 se už některá řízení protahují na dobu jednoho až tří let a v roce 2011 trvala insolvenční řízení absolutně nejdéle, některá až pět let.

V letech 2008 až 2011 trvalo nejvíce řízení v rozmezí od jednoho do tří let, a to 39% všech konkurzních řízení, 41% všech reorganizací a 34% všech oddlužení. Nejméně insolvenčních řízení trvalo v rozmezí od tří do pěti let, a to pouze 3% konkurzů, 2% reorganizací a 1% všech oddlužení. Tzn., byl-li v loňském roce podán návrh na zahájení insolvenčního řízení, dalo se s největší pravděpodobností očekávat, že řízení bude do tří let pravomocně ukončeno, ať už byl dlužníkův úpadek řešen jakýmkoliv způsobem.

5.4.1 Krajské srovnání délky insolvenčních řízení

Při srovnání počtu insolvenčních návrhů podaných u insolvenčních soudů v jednotlivých krajích je nutno zohledňovat staré členění České republiky na kraje. Do roku 1999 byla Česká republika rozčleněna na osm krajů, které vycházely z územního členění z roku 1960. Od 1. ledna 2000 však nabyl účinnosti nový zákon č. 129/2000 Sb. o krajích,

který Českou republiku rozděloval na 14 menších územně-samosprávných celků. Účinností tohoto zákona se Česká republika začala územně členit odlišně ze soudního a správního hlediska. Soudní členění zachovává územní strukturu republiky z roku 1960, kdežto správní členění dělí republiku na nových 14 krajů.

V následující tabulce jsou uvedeny počty insolvenčních řízení rozčleněná podle způsobu řešení dlužníkovy úpadku a doby trvání těchto řízení v jednotlivých krajích a to pouze za rok 2011.

Tab. 5.5: Počty insolvenčních řízení vedených v jednotlivých krajích členěná podle doby trvání

	Praha	StC	JC	ZC	SC	VC	JM	SM
Konkurz								
do 3 měsíců	94	59	38	76	53	77	115	87
3-6 měsíců	98	45	41	72	72	59	90	73
6-12 měsíců	192	105	98	139	143	148	199	172
1-3 roky	439	199	158	255	290	338	478	386
3-5 let	67	29	9	36	46	48	44	45
Reorganizace								
do 3 měsíců.	1	0	0	0	2	0	0	1
3-6 měsíců.	1	1	0	0	0	0	0	0
6-12 měsíců	0	2	2	2	0	0	1	2
1-3 roky	0	0	0	2	5	0	9	1
3-5 let	0	0	1	0	0	0	0	0
Oddlužení								
do 3 měsíců	106	295	160	448	670	466	342	806
3-6 měsíců	90	290	137	345	673	413	370	753
6-12 měsíců	162	446	224	584	1128	709	577	1295
1-3 roky	239	544	275	474	1722	1285	663	2389
3-5 let	29	25	13	28	118	71	35	157

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

Při srovnání počtu řízení vedených u jednotlivých krajských soudů a způsobu řešení úpadku, je zřejmé, že nejvíce konkurzů probíhalo v Jihomoravském kraji, celých 926 řízení, z nichž téměř 52% bylo zrušeno do jednoho až tří let od zahájení. Z celkového počtu všech insolvenčních řízení se jedná o 18%. V Severomoravském kraji bylo řešeno 15% všech řízení, což je po Praze a Brně třetí nejvyšší hodnota. Naopak nejméně konkurzních řízení probíhalo v loňském roce v Jihočeském kraji, a to 344, což z celkového počtu řízení činí pouze 7%.

Více než 49% všech konkurzních řízení ve všech krajích trvalo v rozmezí od jednoho do tří let.

Nejvíce reorganizačních řízení bylo vedeno v Jihomoravském kraji, a to deset. Žádná reorganizace nebyla v loňském roce řešena ve Východočeském kraji. Nejrychleji byly reorganizace ukončeny v Praze, kde byla tato řízení zahájena pouze dvě, z nichž jedno bylo skončeno do tří měsíců a druhé do půl roku od zahájení.

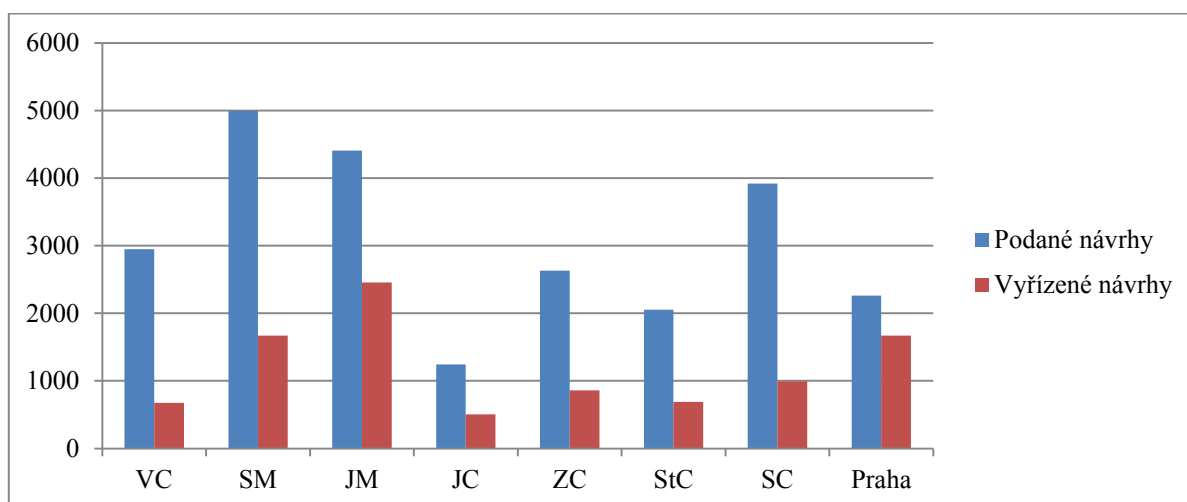
Byl-li dlužníkův úpadek řešen prostřednictvím oddlužení, byl z 28% řešen u Krajského soudu v Ostravě, kde bylo v loňském roce řešeno 5400 oddlužení. Naopak nejméně oddlužení bylo vedeno v Praze, pouhá 3% z celkového počtu. Ve všech krajích trvalo také nejvíce řízení opět v rozmezí od jednoho do tří let – téměř 40%.

5.5 Efektivita práce insolvenčních soudů v roce 2011

Jak dokazují výše uvedené údaje, s přibývajícím dobou, kdy je účinný insolvenční zákon, přibývá také počet prohlášených insolvenčních řízení a jednotlivé počty jsou vždy mnohonásobně vyšší než v letech předešlých. Samozřejmě širší využívání insolvenčního řízení jako možnosti jak vyřešit své finanční obtíže vede k zahlcenosti insolvenčních soudů. Všechny krajské soudy, které vedou insolvenční řízení, evidují v každém roce více podaných návrhů, než kolik stačí vyřídit.

Následující graf porovnává, kolik bylo v jednotlivých krajích v roce 2011 podáno insolvenčních návrhů a kolik z nich bylo vyřízeno. Do počtu vyřízených návrhů se však započítávají i ty, které se vedou více let. Vstupní údaje použité pro tvorbu následujícího grafu jsou uvedeny v Příloze č. 5.

Obr. 5.2: Počty podaných a vyřízených návrhů na zahájení insolvenčního řízení

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

Z grafu 4.2 je patrné, že s nejvyšší efektivností pracovaly insolvenční soudy v Praze, kde bylo 74% všech návrhů vyřízeno. Důvodem je ale fakt, že v Praze jsou vedením insolvenčního řízení pověřeny dva soudy, a to Krajský soud v Praze a Městský soud v Praze, v ostatních krajích je způsobilý k vedení insolvenčních řízení pouze jeden soud. Nejvíce návrhů na zahájení insolvenčního řízení bylo podáno v Jihomoravském kraji, kde jich bylo vyřízeno 56%, což je druhá nejvyšší hodnota.

Naopak nejméně návrhů bylo vyřízeno ve Východočeském kraji – pouhých 23%.

5.6 Moratoria v insolvenčním řízení

Moratorium je nástroj, který dává dlužníkovi šanci se z tíživé finanční situace dostat vlastními silami (viz kap. 3.3).

Počty podaných návrhů na zahájení moratorií jsou – jak je uvedeno v následující tabulce, velmi nízké oproti počtům podaných insolvenčních návrhů.

Tab. 5.6: Moratoria v insolvenčním řízení

	2008	2009	2010	2011
Celkem zapsáno návrhů	13	157	22	16
Celkem vyhlášeno moratorií	5	21	10	7

Zdroj: MSČR, vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že počty podaných návrhů na zahájení moratoria velmi výrazně převyšují počty jejich povolení. Např. v roce 2009 bylo povoleno pouze 13% moratorií. V tomto roce jich bylo jednak povoleno absolutně nejvíce a jednak také bylo podáno nejvíce návrhů, oproti roku 2010 více než 7krát.

Jedním z důvodů, proč je institut moratoria tak málo využívaný je velmi krátká doba, během které je nutné podat návrh na vyhlášení moratoria, a to do 7 dnů od podání dlužnického návrhu a do 15 dní od podání návrhu na zahájení řízení věřitelem. Toto právo má pouze osoba, která je podnikatelem (§ 115 InsZ), občané, jejichž finanční situace je řešena oddlužením, tuto možnost nemají.

Dalším důvodem pro tak nízký počet moratorií je podmínka, že s tímto návrhem musí souhlasit většina dlužníkových věřitelů. Tato většina se počítá podle hodnoty pohledávek. Souhlas věřitelů s povolením moratoria je zřejmě největším problémem, protože z jedné stránky jsou tři měsíce velmi krátká doba na to, aby dlužník své potíže vyřešil sám, když je nebyl schopen řešit mnohem delší dobu před podáním insolvenčního návrhu a na druhou stranu je doba tři měsíce dostatečně dlouhá pro jakékoli nekalé praktiky ze strany dlužníka ve snaze co nejvíce svého majetku ukrýt a tím jej uchránit před zpeněžením.

5.7 Závěr kapitoly

V této kapitole byla provedena analýza Statistických přehledů soudních agend MSČR, kterou bylo zjištěno, že počty podaných návrhů na zahájení insolvenčního řízení velmi prudce narůstají, což je zřejmě způsobeno velmi výrazným nárůstem počtu oddlužení. Tento institut byl do českého právního řádu zaveden nově a v posledních letech jeho popularita prudce stoupá, neboť umožňuje velmi výrazné snížení dluhů, které musí zadlužení občané splácet. Naopak nejméně bylo vedeno a zahajováno reorganizačních řízení – celkově jejich poměr na počtu podaných návrhů nedosahuje ani 1%.

Provedením krajského srovnání bylo zjištěno, že nejvíce oddlužení bylo v loňském roce povoleno v Moravskoslezském kraji. Průměrně trvalo insolvenční řízení od jednoho do tří let, avšak v loňském roce se doba vedení insolvenčního řízení prodloužila, a to až na pět let. Institut moratoria je jen velmi zřídka využíván a ještě v méně případech je povolen.

6 Závěr

Tato bakalářská práce se podrobně zabývá úpadkem obchodních společností. Jednotlivé kapitoly jsou proto zaměřeny zejména na právní vymezení jednotlivých fází insolvenčního řízení a pozornost je věnována také statistickým tendencím úpadků.

V první kapitole je nejprve definován vývoj tohoto právního odvětví v českých zemích. První zmínky o řešení úpadku dlužníků prostřednictvím soudního řízení sahají do 16. století. Nejvýrazněji se potřeba právního kodexu, jenž by řešení finančních obtíží upravoval, projevila během třicetileté války, kdy do dluhů upadala spousta panství. S odstupem a několikaletým zpožděním na tuto potřebu tehdejší legislativa zareagovala a jako součást všeobecného soudního řízení byly také projednávány dluhy upadajících osob. První český konkurzní řád byl vydán až těsně před koncem třicetileté války v roce 1644. Přepřacován byl až císařem Josefem II. v 18. století. Tento řád byl postupně upravován a nahrazován novými řády až do vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918, kdy byl vydán samostatný zákon věnující se právě konkurznímu řízení. Po „vítězném únoru“ 1948 konkurzní právo nemělo své opodstatnění, neboť neexistovalo soukromé podnikání.

Po roce 1989 bylo nutné tuto úpravu zavést zpět, a ve velmi krátké době, dokonce dříve než vešla v účinnost většina právních předpisů, byl zaveden zákon o konkurzu a vyrovnání. Protože čtyřicet let konkurzní právo neexistovalo, byl tento zákon zpracován částečně dle prvorepublikového zákona. Obsahoval však velké množství nedostatků, které byly postupně alespoň v dílčích částech odstraňovány novelizacemi, avšak jeho základní nedostatky – zejména velmi dlouhá doba řízení, zůstaly nezměněny.

Proto v roce 2008 nabyt účinnosti zcela nový zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, zkráceně insolvenční zákon, který většinu nedostatků původního předpisu eliminoval a zároveň vycházel ze zkušeností a praxe českých soudů s konkurzním řízením.

V další části druhé kapitoly jsou nejprve vymezeny zásady a podstata insolvenčního řízení, dále procesní subjekty, tedy subjekty, které se tohoto řízení účastní. Pozornost je v této souvislosti věnována věřitelům a věřitelským orgánům, neboť právě kvůli uspokojení jejich pohledávek je celé insolvenční řízení vedeno. A zejména existence věřitelského výboru umožňuje věřitelům účastnit se všech důležitých rozhodnutí během celého řízení. Stručně je uveden také přehled nejdůležitějších lhůt a nákladů, které se váží k insolvenčnímu řízení.

V poslední části druhé kapitoly jsou vymezeny ekonomické aspekty insolvenčního řízení. Jako nejjednodušší způsob ověření finanční situace a stability podniku se jeví

provedení finanční analýzy. Její realizace je sice velmi náročná co do zjišťování vstupních dat, avšak výsledky dosažené prostřednictvím velmi jednoduchých výpočtů jsou neocenitelné. Díky samostatné skupině ukazatelů zadluženosti, je možné přesně zjistit, kdy se fáze stabilizace v životním cyklu podniku zlomila ve fázi krize. V tomto velmi raném období krize je ještě poměrně jednoduché situaci vyřešit bez pomoci jakéhokoliv externího prvku či násilného prodeje majetku. Nejčastějším zdrojem dat pro provedení finanční analýzy je účetnictví, které však poskytuje neúplné informace o skutečné situaci podniku, neboť existují druhy závazků, které nejsou v účetnictví zobrazeny. Při analyzování stavu podniku by měla být zohledňována zejména výše neuhrazených závazků, evidovány musí být také závazky, které se, dle legislativy věnující se problematice účetnictví, v evidencích nezachycují a je nutno dohlížet na termíny splatnosti pohledávek, aby nebyly delší než termíny úhrady závazků.

Prostřednictvím třetí kapitoly je podrobně definován průběh první části insolvenčního řízení. Insolvenční řízení se vždy zahajuje na návrh, ať dlužníka či věřitele, následuje fáze zkoumání, zda úpadek dlužníka je skutečný a nejedná se pouze o fikci. V této fázi má dlužník možnost požádat o povolení moratoria a ve stanovené lhůtě se pokusit uzavřít dohodu s věřiteli na mimosoudním vyrovnaní svých závazků. Je-li úpadek prokázán, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku a v mnoha případech spojí s vydáním tohoto rozhodnutí také rozhodnutí o způsobu jeho řešení. V rozhodnutí o úpadku je především ustanoven insolvenční správce a dojde výzvě věřitelů, aby začali přihlašovat své pohledávky.

Čtvrtá kapitola je věnována jednotlivým způsobům řešení úpadku obchodních společností, tedy konkurzu a reorganizaci.

Nejrazantnějším zásahem do běžného chodu podniku je konkurzní řízení, neboť to, jako jediné, končí výmazem společnosti z obchodního rejstříku, tzn. veškerý její majetek je zpeněžen a výtěžek z tohoto zpeněžení je rozdělen mezi přihlášené věřitele. Proto je konkurz nazýván také likvidačním způsobem řešení úpadku.

Naopak pokud společnost splňuje podmínky pro povolení reorganizace, je v insolvenčním řízení vyvedena z dluhové tísně, zpeněžen je hlavně ten majetek, který neslouží k hlavní podnikatelské činnosti a po zdárném splnění reorganizačního plánu může společnost, byť v omezeném rozsahu, podnikat dál. Reorganizace je proto jedním ze sanačních opatření, která umožňují řešení dlužníkovy úpadku.

V poslední kapitole je podrobně zkoumán statistický vývoj počtu insolvenčních řízení. Vlivem pokračující hospodářské krize neustále narůstá počet podaných návrhů na zahájení insolvenčního řízení. V roce 2011 bylo podáno rekordních 24 459 návrhů, z nichž více než 88% bylo podáno ze strany samotných dlužníků. Je tedy zřejmé, že věřitelé se k možnosti uspokojení svých pohledávek, kterou nabízí insolvenční zákon uchylují velmi málo. Častější a mnohdy i efektivnější je zřejmě exekuce, prostřednictvím které lze získat i 100% hodnoty pohledávky.

Návrhy na zahájení insolvenčního řízení však nemusí být vyřízeny pouze vydáním rozhodnutí o úpadku. Tímto způsobem bylo vyřízeno pouhých 30 % všech návrhů. V ostatních případech byl insolvenční návrh buď zamítnut pro nedostatek majetku (celkově 22% všech návrhů), odmítnut anebo bylo prokázáno, že dlužník se v úpadku vůbec nenachází. Byl-li úpadek prokázán a splněny všechny podmínky uvedené v rozhodnutí o něm, vydal insolvenční soud rozhodnutí o způsobu řešení úpadku. V 77% rozhodl soud o řešení úpadku formou oddlužení, v 18% o konkurzu a pouze u 121 společností byl úpadek řešen prostřednictvím reorganizace, podíl činí pouze 0,4%.

Insolvenční řízení průměrně trvalo 1 až 3 roky a to shodně u všech tří způsobů řešení úpadku. Zřejmá je však tendence prodlužování insolvenčního řízení. Zatímco v roce 2008 byla všechna řízení ukončena do jednoho roku, v letech následujících bylo nejvíce řízení pravomocně skončeno do jednoho až tří let a v roce 2011 se některá řízení prodloužila dokonce na 3 až 5 let. Srovnáním počtu insolvenčních řízení u jednotlivých insolvenčních soudů bylo zjištěno, že absolutně nejvíce úpadků, které byly řešeny konkurzem nebo reorganizací, vedl Krajský soud v Brně. S nejvyšší efektivností pracovaly v roce 2011 insolvenční soudy v Praze, kde bylo 74% všech podaných návrhů vyřízeno a v Brně, kde bylo vyřízeno 56% všech návrhů.

Seznam použité literatury

BAŘINOVÁ, D., R. HÓTOVÁ a L. OLŠAR. *Konkurzní řízení v praxi z pohledu věřitele i úpadce*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2006. 171 s. ISBN 80-247-0909-0.

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona. Účetnictví jako základní zdroj informací pro insolvenční řízení*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. ČSÚ: *Základní ukazatele národního hospodářství v České republice* [online]. ČSÚ [5. 3. 2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0401.pdf

Ekonomická krize 2001 – 2010. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Floria): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, last modified on 2. 3. 2012 [cit. 8. 2. 2012]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ekonomick%C3%A1_krize_2008.

HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 110 s. ISBN 978-80-7418-010-1.

INSOLVENČNÍ REJSTRÍK. *Insolvenční-rejstřík.cz* [online]. © 2000-2011 [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://insolvenčni-rejstrik.cz/>

KOTOUČOVÁ, Jiřina. *Zákon o konkurzu a vyrovnaní a předpisy související. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 486 s. ISBN 80-7179-602-6.

KOZÁK, Jan. Insolvenční zákon krok za krokem. *Konkurz a vyrovnaní. Odborný ekonomický měsíčník* [online]. 2006, č. 4 [cit. 5. 2. 2012]. Dostupný z: <http://www.konkurs-vyrovnani.cz/index.php?idac=173&idb=28>.

LISSE, Luděk. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 90 s. ISBN 978-80-86754-91-8.

MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. MSČR: *Statistický přehled soudních agend rok 1996 (až 2012)* [online]. MSČR [19. 2. 2012]. Dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Nařízení rady ES 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení [online]. 2000 [cit. 18. 2. 2012]. Dostupný z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:CS:HTML>

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

SAGIT. Konkurs. *Sagit.cz* [online]. © 1996-2012 [cit. 22. 2. 2012]. Dostupné z: http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=152&typ=r&levelid=ob_079.htm

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Insolvenční zákon. Poznámky. Prováděcí předpisy. Související předpisy*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2006. 399 s. ISBN 80-7317-054-X.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Úvod do insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2007. 93 s. ISBN 978-80-87071-54-0.

SYNEK, Miroslav et al. *Podniková ekonomika*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 456 s. ISBN 80-7179-388-4.

Vyhláška č. 313 ze dne 22. listopadu 2007 o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2007, částka 100, s. 4156-4157. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2007/sb100-07.pdf>. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 312 ze dne 23. května 2006 o insolvenčních správcích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 96, s. 3815-3823. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb096-06.pdf>. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 182 ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2215. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb062-06.pdf>. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 26 ze dne 18. ledna 2000 o veřejných dražbách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 10, s. 306-324. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2000/sb010-00.pdf>.

Zákon č. 549 ze dne 5. prosince 1991 o soudních poplatcích a o poplatku za výpis z rejstříku trestů. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 104, s. 2713-2721. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb104-91.pdf>.

Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 obchodní zákoník. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2562. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1991/sb098-91.pdf>.

Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963 občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1963, částka 56, s. 383-428. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1963/sb56-63.pdf>.

Zákon č. 40 ze dne 8. ledna 2009 trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 353-464. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=40/2009&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy.

ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Pravnickeforum.cz* [online]. © 2011 [cit. 15. 2. 2012]. Dostupné z: [http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/?search_query=%20\\$type=12&search_results_page=4](http://www.pravnickeforum.cz/archiv/dokument/doc-d8554v11354-vyvoj-insolvencnich-rizeni/?search_query=%20$type=12&search_results_page=4)

Seznam zkratk

InsZ	Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
JC	Jihočeský kraj
JM	Jihomoravský kraj
KOS	krajský obchodní soud
KS	krajský soud
MS	městský soud
MSČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
SC	Severočeský kraj
SM	Severomoravský kraj
StC	Středočeský kraj
VC	Východočeský kraj
ZC	Západočeský kraj
ZKV	Zákon o konkurzu a vyrovnaní

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě mou bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou uveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užití díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Hodoníně dne 27. dubna 2012

.....
Romana Konečná

Seznam příloh

- Příloha č. 1** Průběh společné části insolvenčního řízení – diagram
- Příloha č. 2** Statistické údaje použité k výpočtu efektivnosti práce konkurzních soudů
- Příloha č. 3** Podíly jednotlivých způsobů vyřízení insolvenčního návrhu na celkovém počtu vyřízených návrhů
- Příloha č. 4** Délka insolvenčního řízení podle způsobu řešení úpadku
- Příloha č. 5** Počty podaných a vyřízených návrhů na zahájení insolvenčního řízení u jednotlivých insolvenčních soudů v roce 2011